

CALAMITEITENPLAN

WATERSCHAP DE DOMMEL

Proces Calamiteiten zorg (CZ)

Procesmanager : Harold van de Waardt
Auteur : Elise Quinten (Adviseur crisisbeheersing)
Betrokkenen : Leden klankbordgroep crisisbeheersing Dommel

Zaaknummer : Z60134
Documentnummer : I61665

Versie : 5.0.0
Datum : 29-4-2020
Status : Definitief
Vastgesteld door : het Algemeen bestuur van Waterschap De Dommel op 8 juli 2020
In gebruik vanaf : 1 augustus 2019

Versie- en wijzigingenbeheer

Wijzigingen in dit plan leiden tot een nieuw versienummer. De meest actuele versie is beschikbaar via Spraakwater, Ibabs ('gedeelde folder' Calamiteitenzorg) en voor derden via www.dommel.nl.

Mutaties en besluitvorming

Versienummer	Beschrijving van de wijzigingen en besluitvormingsprocedure	Datum
1.0.0	Definitieve versie	2004
2.0.0	Definitieve versie	2008
3.0.0	Definitieve versie	2012
4.0.0	Definitieve versie	2016
5.0.0	Definitieve versie Aanpassingen: - Tekstueel - Definitie calamiteit (gezamenlijke definitie Brabantse waterschappen) - Planstructuur calamiteitenzorg - Crisismanagementprocessen (H3, H4, H5) herzien op basis van de nieuwe calamiteitenorganisatie: opschalingsfases, calamiteitenteams en functionarissen. - Opschalingsbevoegdheden: de voorzitter van het betreffende team heeft zelf de opschalingsbevoegdheid (i.p.v. de voorzitter van een hoger gelegen team) - Borgen bereik- en beschikbaarheid d.m.v. Wachtdienstregeling - Aansluiting waterschap in regionale crisisteams (§ 5.5) - Nieuwe afbeelding betreft samenwerking met België (§ 5.6) - Crisismanagementproces Informatiemanagement (H6) herzien op basis van netcentrisch werken. - Crisismanagementproces Nazorg / nafase aangepast met nieuwe inzichten (AAR, overdrachtsformulier, niet per definitie alle calamiteiten worden geëvalueerd) - Diverse hoofdstukken anders gepositioneerd Toevoegingen: - Calamiteiten en risico's (H2): borgen van bedrijfscontinuïteit - ICCb / MCCb (§ 5.5.2) Vervallen: - Uitwerking van de wetgeving: alleen benoemd aan welke wetgeving het voldoet. In het bestuursvoorstel wordt toegelicht hoe het plan invulling geeft aan de wet. - Uitwerking van de mandaatregeling. - Taken verantwoordelijkheden en bevoegdheden: zijn opgenomen in het rollenboek. - GRIP 0 VRBZO: dit niveau bestaat niet meer. - GRIP Rijk: dit niveau bestaat niet meer. - Proces Water- en Scheepvaart zorg: bestaat als zodanig niet meer in de regionale crisisplannen	2020

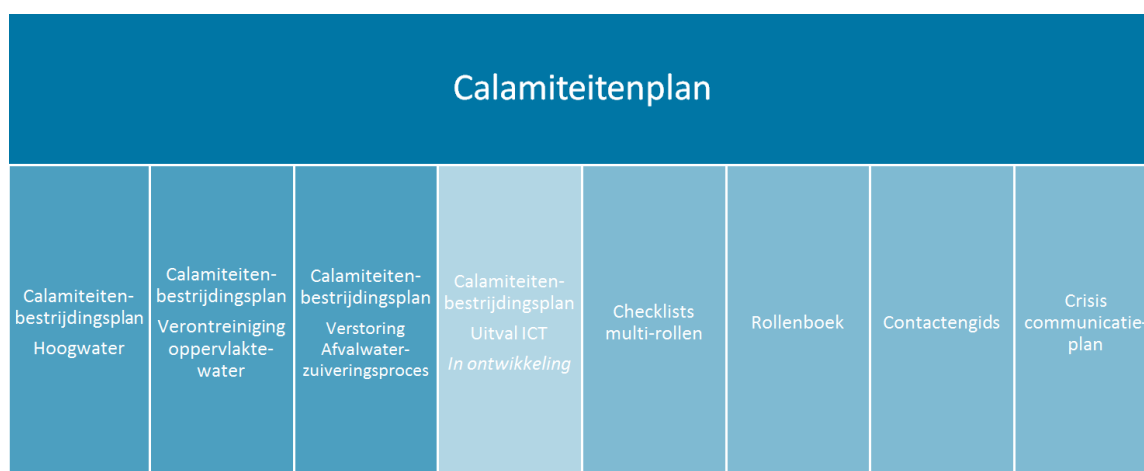
Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Calamiteiten en risico's	6
3	Crisismanagementproces 'Melding & alarmering'	8
3.1	Melding & alarmering	8
3.2	Informeren gemeente / veiligheidsregio	9
3.3	Informeren buurwaterschappen / Rijkswaterstaat	9
4	Crisismanagementproces 'Op- & afschaling'	10
5	Crisismanagementproces 'Leiding en coördinatie'	12
5.1	Organisatiestructuur calamiteitenorganisatie	12
5.2	Bereik- en beschikbaarheid	13
5.3	Coördinatiefasen- en teams	14
5.4	Samenwerking waterbeheerders	20
5.5	Samenwerking veiligheidsregio's	22
5.6	Samenwerking België	26
6	Crisismanagementproces 'Informatiemanagement'	29
6.1	Waterschap	29
6.2	Veiligheidsregio	29
6.3	Verslaglegging en archivering	30
7	Crisismanagementproces 'Crisiscommunicatie'	31
8	Crisismanagementproces 'Nazorg / nafase'	32
8.1	Nazorg en overdracht	32
8.2	Evaluatie	32
9	Relevante crisispartners	33
9.1	Bijstand door derden	34
10	Middelen	36
10.1	Calamiteitenteams	36
10.2	Veldbestrijding	37
11	Kwaliteitsborging	38
	Bijlage A Verzendlijst	39
	Bijlage B Lijst van afkortingen	40

1 Inleiding

Dit Calamiteitenplan wordt vastgesteld door het algemeen bestuur van Waterschap De Dommel. Het geeft daarmee invulling aan artikel 5.29 van de Waterwet en artikel 5.3 van het Waterbesluit. Het plan is tevens afgestemd op de Regionale Crisisplannen (RCP's) van veiligheidsregio's.

De multidisciplinaire planstructuur van Calamiteitenzorg bestaat uit het 'hoofdplan', namelijk het Calamiteitenplan waaraan vier Calamiteitenbestrijdingsplannen (CBP's) zijn verbonden waarin gedetailleerder een aantal risico's zijn uitgewerkt (één ervan is nog in ontwikkeling) en meerdere 'ondersteunende' documenten¹. Daarnaast hebben diverse vakgroepen en processen nog hun eigen, monodisciplinaire planvorming, ter ondersteuning van hun bijdrage aan de bestrijding van calamiteiten.

Figuur 1: planstructuur Calamiteitenzorg

Het Calamiteitenplan past als onderdeel binnen de veiligheidsketen in de derde, vierde en (klein stukje van) de vijfde schakel. Deze 3 schakels vormen gezamenlijk 'crisisbeheersing':

Figuur 2: de veiligheidsketen (landelijk model)

De veiligheidsketen is onderdeel van het landelijke meerlaags veiligheidsbeleid (zoals in het Waterbeheerplan² toegelicht).

¹ Het Crisiscommunicatieplan is een monodisciplinair plan van het proces Communicatie, echter raakt dit plan dusdanig de calamiteitenorganisatie dat het toch benoemd wordt.

² Waterbeheerplan 2016-2021, Waardevol water

Doel

Het Calamiteitenplan is bedoeld als leidraad voor de crisismanagementprocessen 'Melding & alarmering', 'Op- & afschaling', 'Leiding & coördinatie', 'Informatie-management' en 'Crisiscommunicatie' en 'Nazorg' tijdens de bestrijding van calamiteiten, rampen en crises, gemakshalve calamiteiten genoemd. Incidenten (spoedeisend maar geen bijzondere coördinatie nodig) vallen buiten dit Calamiteitenplan. Het plan en de structuur van de Calamiteitenorganisatie in het bijzonder, is een hulpmiddel dat tijdens calamiteiten flexibel kan worden ingezet, afhankelijk van de concrete behoefte kunnen één of meerdere delen worden toegepast.

Definitie calamiteit

Waterschap De Dommel verstaat onder een calamiteit:

- Omstandigheden waardoor de goede staat van een of meer waterstaatswerken onmiddellijk en ernstig in het ongerede is of dreigt te geraken;
- Omstandigheden die de uitvoering van de kerntaken van het waterschap bedreigen; waarbij, tijdelijk en multidisciplinair, eenhoofdige leiding en coördinatie van de inzet van mensen, middelen en informatievoorziening door het waterschap, vereist zijn.

Kenmerken van een calamiteit

Typerend voor een calamiteit zijn vaak één of meerdere van onderstaande kenmerken.

Er is (kan) sprake (zijn) van:

- Een (dreigend) onbeheersbare situatie, mogelijk met impact op andere interne processen en/of met externe impact, al dan niet met tegengestelde in- en/of externe belangen;
- Risico op schade:
 - imago;
 - juridisch (niet kunnen voldoen aan wet- en regelgeving);
 - financieel (zowel van de gevolgen van de calamiteit als van de maatregelen die nodig zijn om de situatie te herstellen) en waarin de (kaders van de) begroting niet voorziet(n);
 - gezondheid van mens en dier;
 - milieu.
- Schaarste van mensen en middelen of een dreiging daartoe die de bestrijding van een calamiteit bemoeilijken;
- Improvisatie en behoefte aan maatwerk, omdat calamiteiten grotendeels bestaan uit onvoorziene omstandigheden;
- Vastgesteld, bestaand bestuurlijk beleid en/of gangbare procedures die niet volstaan om de situatie te beheersen en terug te keren naar de normale situatie;
- Behoeft aan snelle en integrale besluitvorming en uitvoering van maatregelen, omdat beslissingen en maatregelen in meerdere processen nodig zijn en die op elkaar (kunnen) ingrijpen en coördinatie vragen;

- Samenwerking met/optreden door andere overheden en crisispartners vanuit verschillende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden is nodig om de calamiteit effectief te bestrijden.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 beschrijft de soorten calamiteiten en risico's. Vervolgens wordt in de hoofdstukken 3 tot en met 8 een uitwerking gegeven van respectievelijk de crisismanagementprocessen 'Melding & alarmering', 'Op- & afschaling', 'Leiding & Coördinatie' (inclusief de samenwerking met partners), 'Informatiemanagement', 'Crisiscommunicatie' en 'Nazorg'³. In hoofdstuk 9 en 10 wordt ingegaan op respectievelijk de relevante crisispartners en inzetbare middelen. Ten slotte wordt in het laatste hoofdstuk aangegeven hoe de kwaliteit van de calamiteitenorganisatie wordt geborgd.

In dit Calamiteitenplan wordt veelvuldig verwezen naar diverse supplementen, werkwijzers en interne regelingen (bijv. rollenboek). Deze documenten zijn enkel voor de eigen organisatie relevant. Deze zijn voor de interne organisatie te vinden op Spraakwater/calamiteitenzorg en in de gedeelde folder 'Calamiteitenzorg' in Ibabs.

Contactgegevens van mensen en organisaties zijn (omwille van privacy gevoelige informatie), opgenomen in het supplement 'Contactengids', dat enkel voor de eigen organisatie beschikbaar is.

³ De processen 'Crisiscommunicatie' en 'Nazorg' behoren formeel gezien niet tot landelijke crisismanagementprocessen. In dit calamiteitenplan worden ze bewust wel als crisismanagementprocessen benoemd omdat ze bijdragen aan het geheel van crisismanagement.

2 Calamiteiten en risico's

Het begrip calamiteit is in hoofdstuk 1 van dit plan reeds gedefinieerd. De Waterwet, het Waterbesluit en de Wet veiligheidsregio's, geven geen concrete beschrijving voor het begrip risico. Waterschap De Dommel verstaat onder risico een combinatie van de kans dat een ongewenste situatie zich voordoet en het effect op de omgeving die dat vervolgens heeft (risico = kans x effect). Er zijn vele bedrijfsrisico's, de meeste risico's worden in de reguliere processen beheerst (preventief dan wel repressief). Niet alle risico's kunnen met beheersmaatregelen in de reguliere organisatie worden opgepakt, waardoor opschaling naar de calamiteitenorganisatie nodig kan zijn.

In onderstaande tabel staan risico's waarvan de kans groot is dat zij met inzet van de Calamiteitenorganisatie worden bestreden (niet limitatief).

Taak / Doelstelling (o.b.v. de Waterwet, artikel 2.1, lid 1)	Calamiteiten / risico's	Gevolgen
a. Voorkoming en waar nodig beperking van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste ^{4, 5} .	- Wateroverlast/ -tekort a.g.v.: - Hoogwater a.g.v. langdurige neerslag / aanvoer in het regionaal systeem en/of een hoogwatergolf op de Maas (en mogelijk overstroming en/of dijkdoorbraak (kering) tot gevolg) - Extreme (kortstondige) neerslag - Falen waterstaatswerken (o.a. hoogwater-voorzieningen, gemalen) - Extreme droogte	- Economische schade (financieel / materieel) - Cultuurhistorische schade - Menselijk leed (Volksgezondheid) - Dierenwelzijn - Milieuschade - (Bestuurlijke) imago- en juridische schade
b. Bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen.	- Verontreiniging oppervlaktewateren a.g.v.: - Lozingen (industrie, bluswater) - Illegale lozingen (grootschalige dumping drugsafval) - Ongevallen in/op/aan het water a.g.v. ongevallen in de transportsector (weg en spoor), ongevallen bij BRZO bedrijven - Overstorten en leidingbreuken met afstroom naar oppervlaktewateren (vanuit de riolering) - Verstoring kwaliteit effluent RWZI	- Economische schade (financieel / materieel) - Menselijk leed (Volksgezondheid) - Dierenwelzijn - Milieuschade - (Bestuurlijke) imago- en juridische schade

⁴ Waterschaarste (ook wel 'droogte' genoemd) is een structureel probleem (zowel grond- als oppervlaktewater). De bestrijding daarvan is in de reguliere bedrijfsvoering geborgd en wordt daardoor niet als calamiteit aangemerkt. Voor de bestrijding ervan wordt onder andere aangesloten bij het RDO (Regionaal Droogte Overleg).

⁵ De te nemen maatregelen voor overstromingsrisico's zijn vastgelegd het calamiteitenbestrijdingsplan Hoogwater. De gedetailleerde uitwerking van de bestrijdingsmaatregelen zijn te vinden in het Actieplan Hoogwater.

	- Ziekteverwekkers voor mens en dier en overige plagen - Nucleaire ongevallen - Verontreiniging waterbodems - Verontreiniging grondwater - Verstoring afvalwaterzuiverings-proces a.g.v.: - (Pers)leidingbreuk - Verstoring kwaliteit influent RWZI - Uitval RWZI en of gemalen - Dreigende sliboverstort - Gasexplosie (alarm)	
c. Vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.	- Ongevallen op het water⁶ (nautisch beheer → bijv. kanovaart)	- Economische schade (financieel / materieel) - Menselijk leed (Volksgezondheid) - (Bestuurlijke) imago- en juridische schade
Taak / Doelstelling (o.b.v. eigen toevoeging, vanwege de mogelijke impact op de wettelijke taken)	Calamiteiten / risico's	Gevolgen
d. Borgen van bedrijfscontinuïteit	- Grootschalige ICT bedreigingen (hack, uitval, cyber) Een ernstige (technische) verstoring, door bijvoorbeeld (al dan niet moedwillige) verstoring van kantoor- of proces-automatisering, zodanig dat deze de continuïteit van de bedrijfsvoering verstoort of bedreigt - Datalek Verlies, vernietiging of beschadiging van bedrijfsinformatie en of data. - Privacy schending Inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van medewerkers / betrokkenen - Grootschalige uitval van personeel door bijv. een grieppandemie	- Economische schade (financieel / materieel) - (Bestuurlijke) imago- en juridische schade

⁶ Waterschap De Dommel heeft geen vaarwegen in beheer waarop beroepsvaart (vrachtschepen) plaatsvindt. Daarmee is het waterschap geen vaarwegbeheerder, maar nautisch beheerder. De daadwerkelijke redding van personen, behoort tot de taken van de hulpdiensten.

3 Crisismanagementproces ‘Melding & alarmering’

Voor het melden, alarmeren en afhandelen van incidenten en calamiteiten, hanteert het waterschap de volgende uitgangspunten:

- Het waterschap is 24 uur per dag bereikbaar voor incidenten- en calamiteitenmeldingen;
- De snelheid (en eventueel het coördinatieniveau) van de afhandeling (bestrijding) staat in verhouding tot de spoedeisendheid en aard van de melding;
- De Coördinator Meldingen en Incidenten (CMI) treedt zo nodig in overleg met de voorzitter(s) van de calamiteitenteams en de adviseur crisisbeheersing over het eventueel noodzakelijke opschalingsniveau op basis van de melding.

Een uitgebreide procedure m.b.t. meldingen en alarmeringen is opgenomen in het supplement Procesbeschrijvingen: melding, alarmering en opschaling.

3.1 Melding & alarmering

Uitgangspunt is dat meldingen die direct handelen vragen, of het nu om een incident (reguliere bedrijfsvoering) en calamiteit (opschaling) gaat, altijd telefonisch gemeld worden.

Interne meldingen

Nadat meldingen bij de reguliere processen binnen komen, wordt door hen een afweging gemaakt of dit binnen het reguliere werk past of mogelijk binnen de calamiteitenorganisatie. Zowel binnen als buiten kantooruren worden meldingen voor de calamiteitenorganisatie direct bij de dienstdoende CMI gemeld. Meldingen voor de waterketen, worden vervolgens doorgezet via een SMS-Alertsysteem naar de dienstdoende procesoperator.

Zodra het een calamiteit betreft waarvan de verwachting is dat veel mensen het waterschap telefonisch gaan benaderen met (informatieve) meldingen, vindt actieve communicatie op de website van het waterschap en social media als Twitter en Facebook plaats, om 'onnodige' dubbele meldingen te voorkomen. Zo nodig wordt voor het afvangen van die meldingen een apart callcenter ingesteld. Daarnaast wordt buiten kantooruren via ICT-beheer het antwoordapparaat zo nodig van een andere tekst voorzien, om te voorkomen dat melders onnodig vaak de meldkamer gaan bellen. Op deze manier wordt getracht om meer begrip te krijgen op extreem veel meldingen.

Externe meldingen

- Tijdens kantooruren worden externe meldingen aangenomen en zo nodig doorgezet via het Klantcontactcentrum (KCC) naar de processen in de reguliere bedrijfsvoering of de CMI wanneer het gaat om een melding van calamiteuze aard.
- Buiten kantooruren worden meldingen aangenomen op de Regionale Meldkamer Oost-Brabant⁷ en vervolgens doorgezet naar de dienstdoende CMI van het waterschap.

⁷ Betreft een samenwerkingsverband tussen Waterschap De Dommel en Regionale Meldkamer Oost-Brabant. De melder belt naar het algemene nummer van Waterschap De Dommel en hoort daar een ander telefoonnummer voor spoedeisende meldingen (het telefoonnummer van Regionale Meldkamer Oost-Brabant).

- Incidenten/calamiteiten waarbij de hulpdiensten/veiligheidsregio betrokken zijn en die (mogelijk)binnen kantoortijd van invloed zijn op / gevolgen hebben voor de taken van het waterschap, worden ongeacht het tijdstip rechtstreeks door de Regionale Meldkamer Oost-Brabant naar de dienstdoende CMI doorgezet.

3.2 Informeren gemeente / veiligheidsregio

Doel van de afstemming met de veiligheidsregio tijdens calamiteiten, is het vroegtijdig meenemen van de gemeente(n) en veiligheidsregio bij de calamiteit van het waterschap, zodat daar een zelfstandige afweging gemaakt kan worden of dit gevolgen heeft of moet hebben voor de eigen organisatie en moet leiden tot gemeentelijke of regionale opschaling. In geval van GRIP-opschaling⁸ wordt formele afstemming met de gemeente gedaan in de crisisteams via de vertegenwoordiger van Bevolkingszorg.

Ambtelijk

In beginsel geldt voor alle interne opschalingen:

- De CMI informeert de calamiteitencoördinator (CaCo) van de meldkamer van de betreffende veiligheidsregio;
- De CaCo's en de informatiemanagers van betreffende veiligheidsregio hebben leesrechten in Landelijk Crisis Management Systeem – Water (LCMS-W) van Waterschap De Dommel. Op deze manier kunnen zij, na melding van de CMI, te allen tijde de meest actuele informatie inzien.
- De adviseur crisisbeheersing informeert de Officier van Dienst – Bevolkingszorg, die op zijn beurt vervolgens de Ambtenaar Rampenbestrijding (ARB) / AOV (Ambtenaar Openbare orde en Veiligheid) van de betreffende gemeente / gemeenten informeert.

Bestuurlijk

Bij mogelijke bestuurlijke relevantie of behoefte aan contact, worden andere organisaties zo nodig bestuurlijk door de watergraaf (of andere DB-leden vanuit hun portefeuilles) geïnformeerd. In het bijzonder is er aandacht voor informeren van de burgemeester(s) van de betrokken gemeente(s) en/of de voorzitter veiligheidsregio. Indien reeds sprake is van een GRIP-opschaling, dan vindt de afstemming plaats binnen de structuur van de veiligheidsregio, zie paragraaf 5.5 Leiding & coördinatie.

3.3 Informeren buurwaterschappen / Rijkswaterstaat

Ook de buurwaterschappen en Rijkswaterstaat worden geïnformeerd over calamiteiten waarvoor de calamiteitenorganisatie is opgeschaald (informeel door de adviseur crisisbeheersing). De partners kunnen vervolgens een zelfstandige inschatting maken over eventuele (dreiging van) effecten op hun eigen beheersgebieden, voor zover het waterschap deze zelf niet / onvoldoende kan beoordelen. Daarnaast werkt de waterkolom intensief samen en wordt door informatie te delen van elkaars calamiteiten geleerd.

⁸ GRIP: gecoördineerde regionale incidentbestrijding procedure, die per veiligheidsregio in een opschalingsstructuur vertaald is in een Regionaal Crisisplan

4 Crisismanagementproces 'Op- & afschaling'

Calamiteiten verschillen in aard, omvang en gevolgen en dus het bijbehorende coördinatie-niveau (opschalingsniveau) ook. Indien een melding opschaling vereist, wordt opgeschaald naar de calamiteitenorganisatie. Als een calamiteit een hoger niveau van verantwoordelijkheden vereist, wordt opgeschaald van operationeel naar tactisch en uiteindelijk strategisch (bestuurlijk) niveau. Waterschap De Dommel hanteert een aantal uitgangspunten voor het op- en afschalen, namelijk:

- Het opschalingsniveau past bij de aard en ernst van de calamiteit en de behoefte aan coördinatie en besluitvorming;
- De drempel om op te schalen is laag en heeft tevens een lerend effect;
- De voorzitter van het benodigde calamiteitenteam op een bepaald coördinatie-niveau heeft de bevoegdheid om naar dat niveau op te schalen en de calamiteitenorganisatie daarmee op dat niveau (en in de gewenste samenstelling) in werking te stellen. De voorzitter laat zich hierin zo nodig intern adviseren. Situatie-afhankelijk kan ook de voorzitter van een calamiteitenteam dat zich hoger in de coördinatie-niveaus bevindt een lager niveau (laten) opschalen.

Indien een incident niet leidt tot een opschaling kan het wel zijn dat er in de reguliere procesorganisatie met verhoogde urgentie en prioriteit tot monodisciplinaire afhandeling overgegaan moet worden. Zo nodig worden enkele processen daarbij betrokken en geïnformeerd, zoals Communicatie.

Met op- of afschaling wordt bereikt dat effectieve coördinatie op de bestrijdingsmaatregelen en noodzakelijke besluitvorming op het juiste niveau kan plaatsvinden. In onderstaande tabel wordt beschreven wie geïnformeerd en gealarmeerd wordt en wie op- en afschalingsbevoegdheden⁹ heeft.

⁹ In de Bestuurlijke bevoegdhedenregeling en Mandaatregeling zijn voor verschillende rollen waar nodig bevoegdheden vertaald naar mandaten.

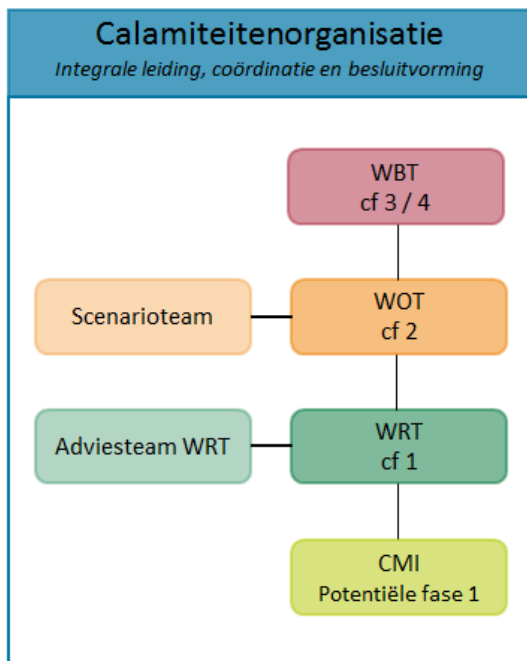
Gebeurtenis	Cf	Coördinatie door	Op- en afschalings-bevoegdheid	Bijzonderheden
Potentiële fase 1	-	CMI	CMI Leider WRT Leider WOT Secretarisdirecteur Watergraaf	- CMI ontvangt de melding. - CMI stuurt de meest betrokken medewerker ter plaatse om de melding te verifiëren (in beginsel de wachtdienstmedewerker van het betrokken proces). Deze maakt een inschatting van de aard en omvang en koppelt dit terug aan de CMI. - Indien coördinatie (opschaling) nodig is of bij twijfel, dan kondigt de CMI Potentiële fase 1 af en belegt een conference call.
Calamiteit Uitvoerend niveau Bronbestrijding	1	Leider WRT	Leider WRT Leider WOT Secretarisdirecteur Watergraaf	- Leider WRT besluit op basis van de conference call tot opschaling, stelt WRT samen en gaat ter plaatse. - CMI alarmeert in opdracht van Leider WRT de benodigde vakgroepen. - Coördinator Adviesteam WRT wordt preventief geïnformeerd, indien advies gewenst is wordt deze separaat ook gealarmeerd. - CMI alarmeert zo nodig de benodigde vakgroepen voor het Adviesteam WRT. - CMI informeert via het alarmeringssysteem de gehele calamiteitenorganisatie over opschaling naar fase 1 en verwijst naar Landelijk Crisis Management Systeem-Water (LCMS-W) - Leider WOT (en eventueel SD en/of watergraaf) wordt telefonisch door Leider WRT geïnformeerd. - De gemeenschappelijke meldkamers van de veiligheidsregio's worden geïnformeerd, om eventuele gevolgen voor al dan niet regionale opschaling te bepalen.
Calamiteit Tactisch niveau Effectbestrijding	2	Leider WOT	Leider WOT Secretarisdirecteur Watergraaf	- Leider WRT informeert Leider WOT over de aanvullende opschalingsbehoefte. - Leider WOT besluit tot fase 2 en stelt het WOT samen. - CMI alarmeert in opdracht van Leider WOT de benodigde vakgroepen. - CMI alarmeert de Coördinator Scenarioteam en vervolgens in opdracht van de Coördinator Scenarioteam de benodigde vakgroepen voor het scenarioteam. - Leider WOT informeert de SD over de opschaling naar fase 2. - SD informeert de Watergraaf (die op zijn beurt zo nodig het bestuur informeert). - De gemeenschappelijke meldkamers van de veiligheidsregio's worden geïnformeerd, om de eventuele gevolgen voor al dan niet regionale opschaling te bepalen.
Calamiteit < gemeente / waterbeheerder Strategisch (bestuurlijk) niveau	3	Secretaris-directeur	Secretarisdirecteur Watergraaf	- Leider WOT informeert de SD over de aanvullende opschalingsbehoefte. - SD besluit tot opschaling naar fase 3 en stelt het WBT samen. - Watergraaf zit het WBT voor. - De betrokken bestuurders (portefeuillehouders thema en gebied) worden zo nodig geïnformeerd en betrokken in het WBT. - De CMI alarmeert zo nodig de benodigde vakgroepen voor het WBT. - De gemeenschappelijke meldkamers van de veiligheidsregio's worden geïnformeerd, om de eventuele gevolgen voor al dan niet regionale opschaling te bepalen.
Calamiteit > gemeenten / waterbeheerders Strategisch (bestuurlijk) niveau	4	Secretaris-directeur	Secretarisdirecteur Watergraaf	Idem als fase 3, alleen betreft het hier om een calamiteit waarbij meerdere gemeenten en/of waterbeheerder betrokken zijn.

Figuur 3: leiding en coördinatie uitgeschreven per coördinatiefase

5 Crisismanagementproces ‘Leiding en coördinatie’

5.1 Organisatiestructuur calamiteitenorganisatie

Het waterschap heeft ten behoeve van de calamiteitenbestrijding een organisatiestructuur met calamiteitenteams¹⁰ voor leiding, coördinatie en besluitvorming, zie navolgende figuur. De bestrijding van calamiteiten gebeurt door een nauwe samenwerking met de reguliere procesorganisatie onder leiding en coördinatie van de ad hoc geactiveerde calamiteitenorganisatie. In de volgende paragrafen worden de coördinatiefases- en teams toegelicht

Figuur 4: calamiteitenorganisatie waterschap. De calamiteitenteams worden gevuld door multi-functionarissen (specifieke calamiteitenfunctionarissen) en mensen uit de procesorganisatie die op dat moment ten dienste staan van de calamiteitenorganisatie.

Uitgangspunten

- Een calamiteit kan meerdere taakvelden raken (bijvoorbeeld kwaliteit en zuiveren). In beginsel coördineert één calamiteitenteam (op ieder niveau) al die taakvelden middels een integrale (multidisciplinaire) aanpak.
- Ieder team op elk niveau bestaat uit een aantal functionarissen die bij de coördinatie betrokken zijn en waarvan de bezetting is onderverdeeld naar:
 - Kern:* De bezetting die minimaal altijd in een calamiteitenteam ‘aan tafel zit’ ongeacht het scenario van de calamiteit, zoals teamvoorzitters en informatiecoördinatoren (ICO's).
 - Facultatief:* De bezetting die, scenarioafhankelijk en op aanwijzing van de teamvoorzitter, specifiek op ad hoc basis uit de reguliere processen kan worden toegevoegd naar gelang de behoefte.

¹⁰ Dit is een andere structuur dan de procesorganisatie zoals die in de reguliere bedrijfsvoering van toepassing is, zodat snel de juiste maatregelen en (proces overstijgende) besluiten genomen kunnen worden.

- De adviseurs vertegenwoordigen het betreffende proces in het calamiteitenteam. Een adviseur kan in meerdere teams acteren, maar bij voorkeur leveren processen dan meerdere adviseurs, zodat ieder calamiteitenteam goed bediend kan worden.
- Bovenstaande structuur dient als basis, afhankelijk van de aard, context en werkelijke behoefte is een flexibele inzet mogelijk (zoals een niet getrapte opschaling waarbij afhankelijk van de calamiteit direct wordt opgeschaald naar een hoger niveau in plaats van eerst coördinatiefase 1).
- De calamiteitenteams vergaderen volgens de proces-, beeld-, oordeel- en besluitvormingsmethodiek (PBOB). Hiervoor is een standaard vergaderagenda beschikbaar, opgenomen in het supplement 'Format vergaderagenda en verslaglegging'.

5.2 Bereik- en beschikbaarheid

Waterschap De Dommel kent een wachtdienstregeling¹¹ die borgt dat het waterschap 24-uur per dag, 365 dagen per jaar bereik- en inzetbaar is voor calamiteitenbestrijding. De wachtdienstregeling geldt voor specifieke rollen in de reguliere procesorganisatie en de calamiteitenorganisatie.

Rol	Wachtdienst voor	Bereikbaar via	Opkomstlocatie
CMI	Calamiteitenorganisatie	Wachtdienstnummer in Mobile Iron (Wachtdienstnummer ook bekend bij Regionale Meldkamers)	Locatie onafhankelijk
Leider WRT	Calamiteitenorganisatie	Wachtdienstnummer in Mobile Iron	Ter plaatse van de calamiteit
ICO WRT	Calamiteitenorganisatie	Wachtdienstnummer in Mobile Iron	Ter plaatse van de calamiteit
Leider WOT / AC-W	Calamiteitenorganisatie	Wachtdienstnummer in Mobile Iron	Hoofdkantoor Boxtel
OvD-W / gebiedsbeheerder	Calamiteitenorganisatie / regulier proces	Wachtdienstnummer in Mobile Iron	Ter plaatse van de calamiteit
Procesoperators	Regulier proces	SMS Alert systeem Waterketen	Ter plaatse van de calamiteit
Opzichters Assetmanagement	Regulier proces	SMS Alert systeem Waterketen	Ter plaatse van de calamiteit
Elektro- en besturingstechnici	Regulier proces	SMS Alert systeem Waterketen	Ter plaatse van de calamiteit
Mechanisch monteurs	Regulier proces	SMS Alert systeem Waterketen	Ter plaatse van de calamiteit
ICT	Regulier proces	Wachtdienstnummer in Mobile Iron	Hoofdkantoor Boxtel

Figuur 5: overzicht rollen / functies met wachtdienstverplichting¹²

Het openen van het hoofdkantoor is geborgd door middel van een 24/7 contract met een externe partij. In beginsel alarmeert de CMI via het alarmeringssysteem collega's van Facility management om het gebouw te openen (geen wachtdienst). Indien

¹¹ Wachtdienstregeling Waterschap De Dommel, vaststelling is voorzien in voorjaar 2020.

¹² De wachtdienst OvD-W / gebiedsbeheerder is een gecombineerde dienst voor zowel de calamiteitenorganisatie als het reguliere proces. Indien iemand voor beide rollen wordt opgeroepen, wordt binnen de eigen pool afgestemd over zo nodig extra inzet. Het uitgangspunt is dat opkomen in dubbele rollen zoveel mogelijk beperkt wordt.

niemand beschikbaar is wordt het beveiligingsbedrijf benaderd om het gebouw te openen (contract via proces Facility management).

De bereik- en beschikbaarheid van de meeste functionarissen binnen calamiteitenteams is niet door middel van wachtdienstverplichtingen geborgd. Hier geldt bereik- en beschikbaarheid in beginsel op basis van 'vrije instroom'. Een automatisch alarmeringssysteem biedt ondersteuning om zo snel mogelijk meerdere collega's tegelijk te alarmeren. Op basis van de cao¹³ en de wachtdienstregeling kan door voorzitters van de calamiteitenteams, indien een dreigende en/of langdurige calamiteit dat nodig maakt, alsnog tijdelijk een verplichte bereik- en beschikbaarheid worden opgedragen aan medewerkers die normaliter geen wachtdienst hebben.

Waterschap De Dommel heeft geen 'vastgestelde opkomsttijden' voor medewerkers. De verwachting is dat in de meeste gevallen onder kantoortijden een calamiteitenteam binnen een ½ uur operationeel kan zijn. Buiten kantoortijden zal dit circa 1 tot 1½ uur zijn (afhankelijk van telefonische bereikbaarheid, beschikbaarheid en reistijd van medewerkers).

Aflossing

Indien een calamiteit langdurige en/of onvoorspelbare inzet van medewerkers vraagt, dan worden zo nodig aflossingsschema's voor de inzet van medewerkers opgesteld. Binnen de groepen worden potentiële vervangers dan gedurende de bestrijding regelmatig over de stand van zaken geïnformeerd, zodat een vlotte overdracht kan plaatsvinden. De teamvoorzitters¹⁴ zijn verantwoordelijk voor het aansturen op tijdige vervanging van de medewerkers, die daarin zelf ook een verantwoordelijkheid hebben door binnen hun vakgroep aflossing te organiseren. Zo nodig kunnen zij zich hierbij laten assisteren door HR-managers en/of het proces Personeel & Organisatie (P&O).

5.3 Coördinatiefasen en -teams

In onderstaande sub-paragrafen worden de coördinatiefasen en de bijbehorende calamiteitenteams beschreven. De coördinatiefasen zijn gebaseerd op de landelijk uniforme fasering van de Unie van Waterschappen^{15, 16}. De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van deelnemers in de Calamiteitenorganisatie zijn beschreven in het rollenboek. Indien hier specifieke mandaten bij horen, kunnen die gevonden worden in de Bestuurlijke bevoegdhedenregeling en Mandaatregeling.

¹³ 'CAO werken voor waterschappen', 2019

¹⁴ In de praktijk wordt dit vervolgens vaak binnen de betrokken processen / vakgroepen zelf vormgegeven.

¹⁵ 'Uniforme fasering waterbeheerders', 2012.

¹⁶ Waterschap De Dommel houdt de uniforme fasering aan inclusief een eigen toevoeging van potentiële fase 1 om in een dreigende situatie enige regie te hebben.

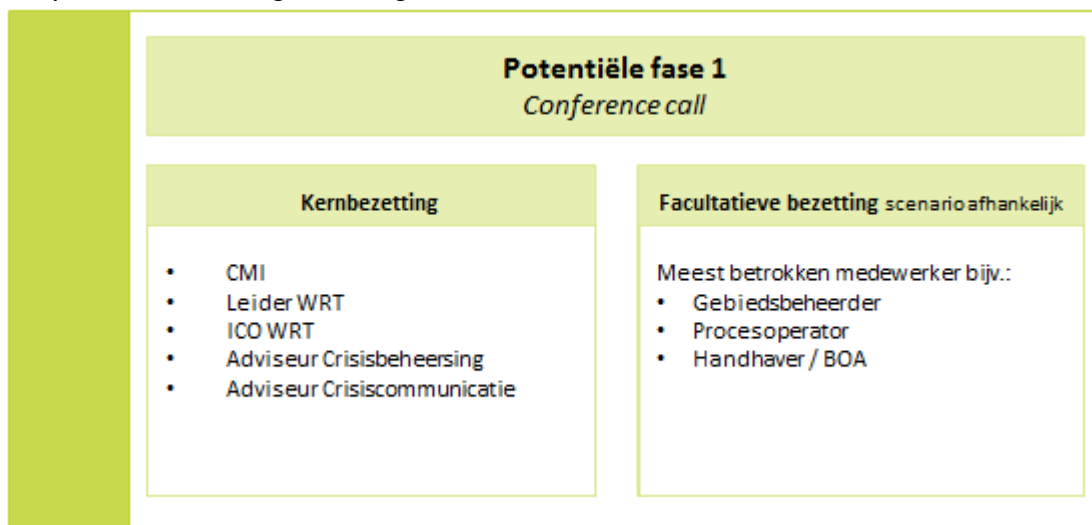
5.3.1 Potentiële fase 1

Potentiële fase 1 treedt in werking bij meldingen waarvoor de calamiteitenorganisatie mogelijk wordt opgeschaald. Kenmerken zijn:

- De benodigde inspanning overstijgt mogelijk de reguliere bedrijfsvoering;
- De inschatting van de duur van de werkzaamheden is langer dan 2 uur;
- Urgente uitvoering van maatregelen is nodig;
- Meerdere processen/vakgroepen zijn nodig in de uitvoering van de maatregelen;
- Er is mogelijk afstemming nodig met crisispartners.

De CMI start informatiemanagement op door een activiteit in LCMS-W aan te maken en vult daar het meldingenbeeld. Daarnaast informeert de CMI een aantal collega's die mogelijk betrokken raken op basis van de informatie die op dat moment bekend is. Er vindt een telefonische conference call plaats met deze betrokken collega's om af te stemmen of opschaling naar fase 1 nodig is. De CMI coördineert in deze fase en de Leider Waterschap Respons Team (Leider WRT) neemt uiteindelijk het besluit al dan niet op te schalen naar coördinatiefase 1. Indien niet tot opschaling wordt overgegaan, dan:

- Blijft de CMI de coördinatie voeren op de betrokkenen, indien besloten wordt om potentiële fase 1 te handhaven;
- Draagt de CMI de coördinatie over aan een medewerker van het meest betrokken proces van de reguliere organisatie.

Figuur 6: samenstelling bij potentiële fase 1. De hier getoonde samenstelling is slechts richtinggevend. De werkelijke behoefte per calamiteit bepaalt de daadwerkelijke samenstelling.

5.3.2 Coördinatiefase 1

Coördinatiefase 1 treedt in werking bij calamiteiten met één of meerdere van de volgende kenmerken:

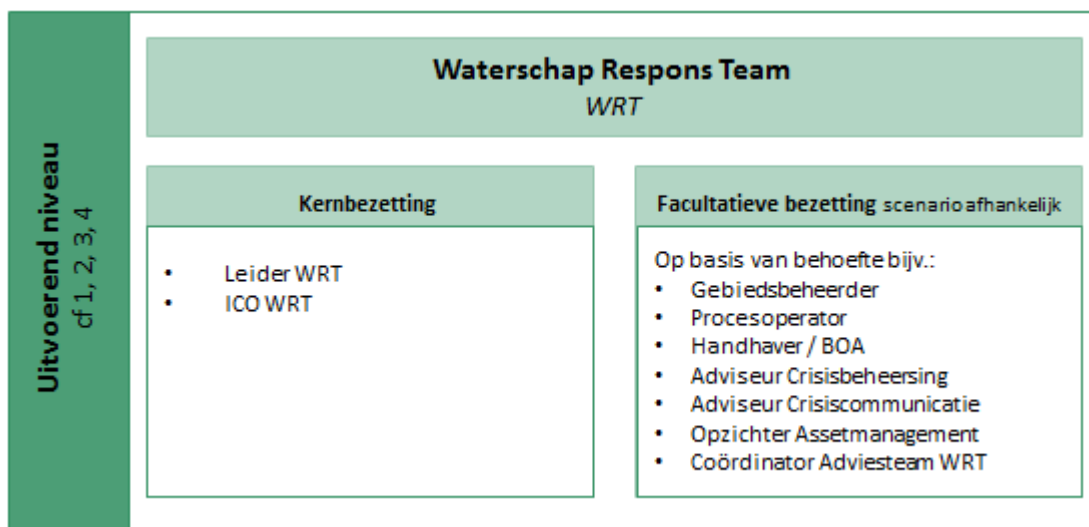
- De benodigde inspanning overstijgt de reguliere bedrijfsvoering;
- Er is beperkte impact op de omgeving;
- Urgente uitvoering van maatregelen is nodig;
- Meerdere processen/vakgroepen zijn nodig in de uitvoering van de maatregelen;

- Te nemen maatregelen passen binnen bestaand beleid;
- Er is afstemming met crisispartners is nodig.

De maatregelen worden veelal in eigen beheer uitgevoerd, gecoördineerd door het Waterschap Respons Team (WRT).

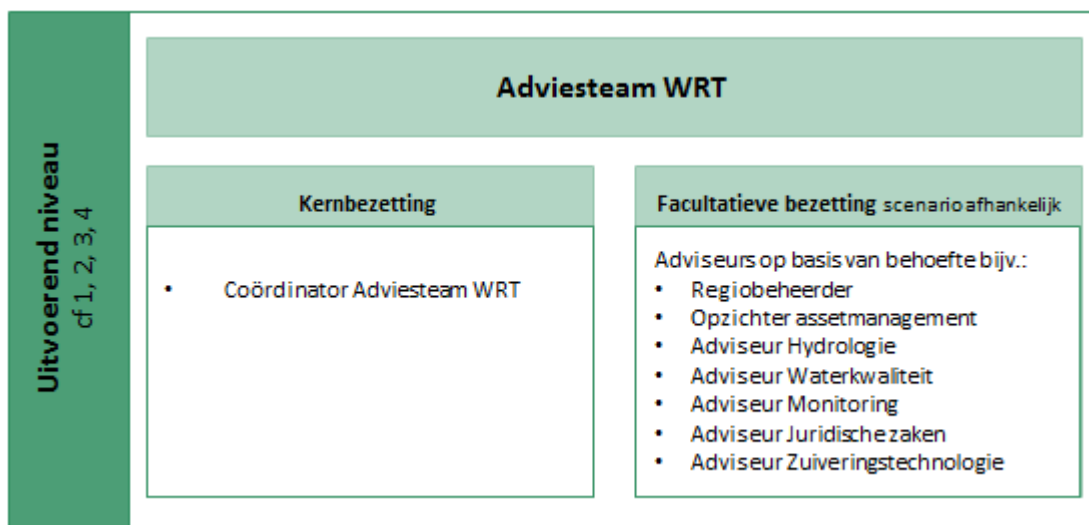
Het WRT betreft een verzameling van waterschapmedewerkers (vertegenwoordigers van vakgroepen / processen) die zich op uitvoerend niveau (ter plaatse) met de bestrijding van een incident of calamiteit bezig houdt. Het WRT, standaard actief bij coördinatiefase 1, optioneel bij 2, 3 en 4, wordt aangestuurd door een Leider WRT. Deze rol betreft een ontkleurde rol¹⁷. De Leider WRT wordt ondersteund door een, eveneens ontkleurde, Informatiecoördinator Waterschap Respons Team (ICO WRT) die de informatiemanagement rol in het WRT op zich neemt. Op basis van behoefte kan het WRT ondersteund worden door het Adviesteam WRT. Het Adviesteam WRT geeft gevraagd en ongevraagd korte termijn advies, met een coördinerende rol voor de Coördinator Adviesteam WRT. Het Adviesteam WRT opereert vanaf het hoofdkantoor en gaat doorgaans niet ter plaatse.

Zo nodig vindt overleg met de Leider Waterschap Operationeel Team (Leider WOT) plaats indien niet voldaan wordt aan eerder genoemde kenmerken. De Leider WRT kan zelfstandig besluiten nemen van operationele aard of adviseren alsnog verder op te schalen (Waterschap Operationeel Team (WOT), coördinatiefase 2).

Figuur 7: samenstelling calamiteitenteam bij fase 1. De hier getoonde samenstelling is slechts richtinggevend. De werkelijke behoefte per calamiteit bepaalt de daadwerkelijke samenstelling.

¹⁷ Ontkleurde rol: dat wil zeggen dat de L-WRT niet als verlengende van diens reguliere functie het WRT voorziet, maar het belang van de bestrijding als geheel dient.

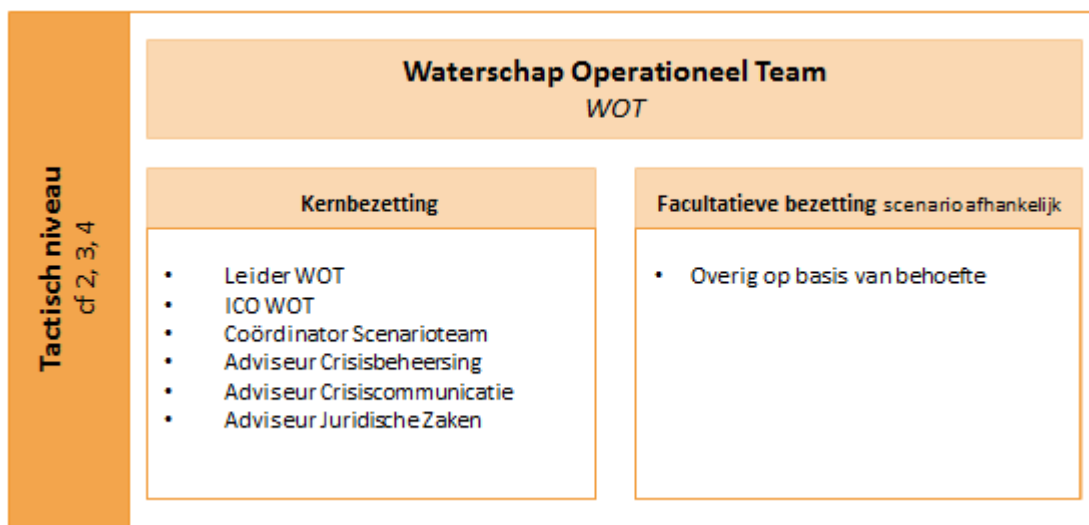
Figuur 8: samenstelling calamiteitenteam bij fase 1. De hier getoonde samenstelling is slechts richtinggevend. De werkelijke behoefte per calamiteit bepaalt de daadwerkelijke samenstelling.

5.3.3 Coördinatiefase 2

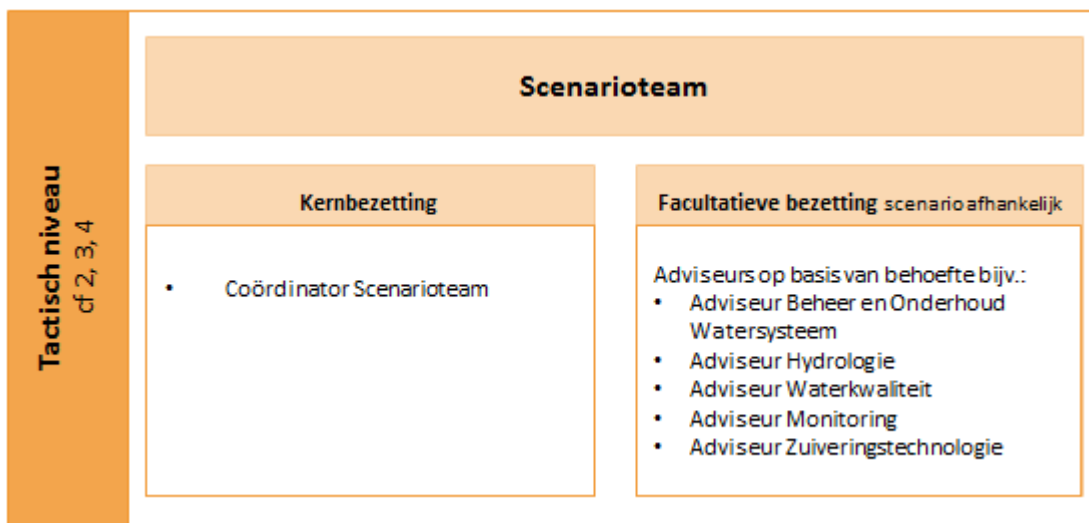
Coördinatiefase 2 treedt in werking bij calamiteiten met één of meerdere van volgende kenmerken:

- Er is een relatief grote impact op de omgeving, waaronder het milieu en/of bedrijvigheid;
- Er is sprake van mogelijke bedreiging of aantasting van de functionele werking van waterstaatswerken;
- Er is sprake van een bedreiging of aantasting van de waterschapstaken;
- Er is sprake van een bedreiging of aantasting en/of continuïteit in de bedrijfsvoering;
- Er is sprake van mogelijke potentiële tegengestelde belangen in de in- en/of externe samenwerking;
- Er is onzekerheid ten aanzien van de gevolgen voor het welzijn van mensen en dieren;
- Er is sprake van schaarste (mens/middelen/materieel);
- Er is sprake van grote 'belangstelling' van media en burgers.

De bestrijding wordt gecoördineerd vanuit het WOT. Periodiek wordt de secretarisdirecteur door de Leider WOT geïnformeerd, die op zijn beurt de watergraaf informeert. Het WOT is standaard actief bij de coördinatiefase 2 en optioneel bij de fasen 3 en 4 en richt zich vooral op de vertaling van scenario's naar effecten in het gebied en op thema's als (zowel in- als externe) crisiscommunicatie en juridisch advies. Het WOT bereidt eventuele adviezen voor die bestuurlijke besluitvorming vragen. Het WOT wordt ondersteund door een scenarioteam dat de scenario's inhoudelijk voorbereidt en uitwerkt. De Coördinator scenarioteam is de verbindende schakel tussen de Leider WOT en het scenarioteam.

Figuur 9: samenstelling calamiteitenteam bij fase 2. De hier getoonde samenstelling is slechts richtinggevend. De werkelijke behoefte per calamiteit bepaalt de daadwerkelijke samenstelling.

Figuur 10: samenstelling calamiteitenteam bij fase 2. De hier getoonde samenstelling is slechts richtinggevend. De werkelijke behoefte per calamiteit bepaalt de daadwerkelijke samenstelling.

5.3.4 Coördinatiefase 3 en 4

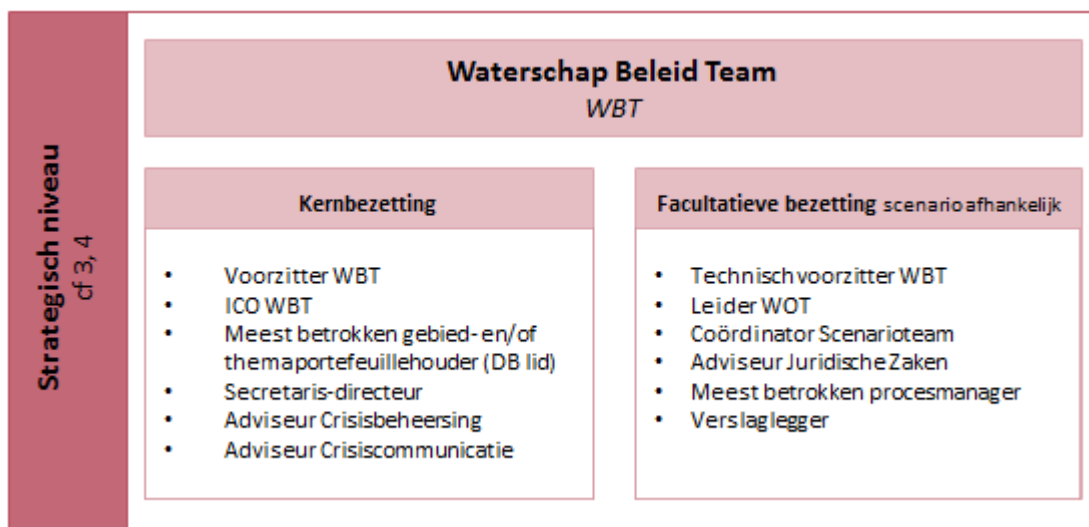
Coördinatiefase 3 treedt in werking bij calamiteiten, voor zover de calamiteit zich voltrekt binnen één gemeente en/of slechts één waterbeheerder betrokken is. Voor coördinatiefase 4 geldt dat het in werking treedt indien meerdere gemeenten en/of meerdere waterbeheerders betrokken zijn. Het betreft calamiteiten met één of meerdere van de volgende kenmerken:

- Er is sprake van een (zeer) grote impact op de omgeving (media / burgers);
- Er is mogelijk sprake van ernstige bedreiging voor mens, dier en milieu;
- Er is sprake van slachtoffers of een dreiging daartoe;

- Er is sprake van medewerkers die (mogelijk) betrokken/verdachten zijn in een onderzoek met betrekking tot de calamiteit;
- Bestuurlijke coördinatie is noodzakelijk (in- en/of extern);
- Er is sprake van mogelijke potentiële tegengestelde (bestuurlijke) belangen in de in- en/of externe samenwerking;
- Er is mogelijk sprake van grote financiële waarin de begroting niet voorziet;
- Er zijn mogelijk juridische consequenties (overtreding wet- en regelgeving, aansprakelijkheid richting derden);
- Bestaand beleid biedt te weinig kaders voor de aanpak van de calamiteit;
- De belangen van het waterschap en die van de directe omgeving (kunnen) worden geschaad.

De uitvoerende en tactische bestrijding worden gecoördineerd vanuit respectievelijk het WRT en het WOT. Bestuurlijke coördinatie vindt plaats binnen het Waterschap Beleidsteam (WBT), waar tevens kaders voor de operationele aanpak door het WRT en WOT worden bepaald. Zo nodig maakt de watergraaf gebruik van de bijzondere (nood)bevoegdheden die hij heeft in geval van calamiteiten.

Het WBT is een strategisch 'adviesorgaan' en komt op verzoek van de watergraaf en/of het DB bijeen in de coördinatiefasen 3 en 4. Het WBT richt zich vooral op de bestuurlijke effecten van een calamiteit, op thema's als (crisis)communicatie en juridische kaders, voor zover bestaand beleid daarin niet voorziet.

Figuur 11: samenstelling calamiteitenteam bij fase 3 en 4. De hier getoonde samenstelling is slechts richtinggevend. De werkelijke behoefte per calamiteit bepaalt de daadwerkelijke samenstelling.

Bevoegdheden WBT

(De Voorzitter van) het WBT neemt **geen** besluiten in formele zin. Het WBT is een afstemmingsforum en adviseert het dagelijks bestuur / watergraaf over:

- Te nemen besluiten binnen bestaande, afgesproken kaders en/of afwijkend van bestaand beleid;
- Te nemen besluit waarbij de watergraaf gebruik maakt van (afgebakende) noodbevoegdheden;
- Te nemen besluit van het dagelijks bestuur;
- Besluit van de watergraaf namens het dagelijks bestuur (als urgentie dit vereist).

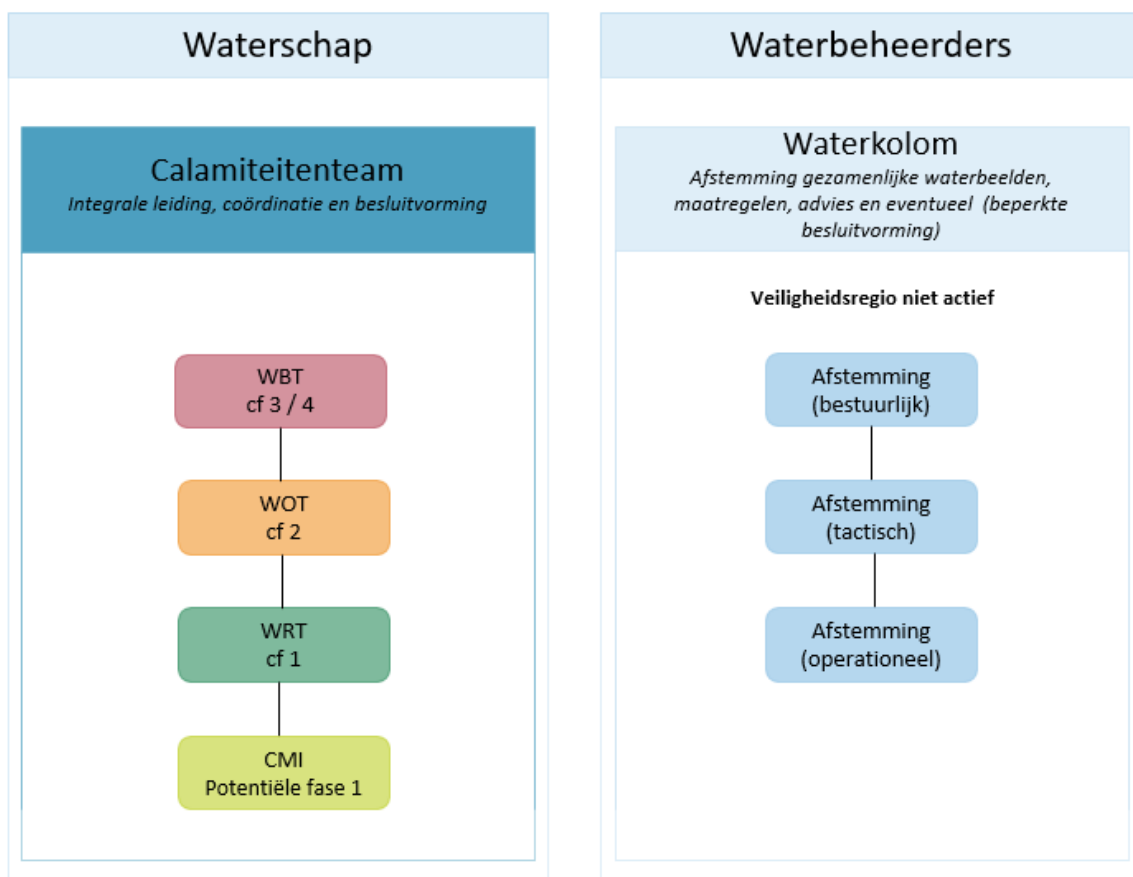
5.4 Samenwerking waterbeheerders

Waterbeheerders stemmen bij calamiteiten die invloed hebben op elkaars beheersgebieden / taakuitoefening elkaars maatregelen en eventuele besluiten af:

- Indien veiligheidsregio's (nog) niet zijn opgeschaald, dan vindt rechtstreekse afstemming tussen de betrokken waterbeheerders onderling plaats. Deze afstemming (op alle niveaus) is gericht op het delen van informatie, het creëren van een gezamenlijk waterbeeld, het opstellen van een gezamenlijk wateradvies, het afstemmen van te nemen maatregelen en waar mogelijk het komen tot gezamenlijke besluitvorming. Afhankelijk van beschikbare tijd, zal dit in fysieke overlegvorm zijn, of vindt juist telefonische afstemming plaats. De partijen in de waterkolom kunnen elkaars activiteiten in LCMS-W koppelen, waardoor zij te allen tijde over de meest actuele informatie beschikken.
- Ook als veiligheidsregio's wel zijn opgeschaald, vindt afstemming tussen de waterbeheerders plaats, bij voorkeur voorafgaand aan het aansluiten in overleggen van regionale crisisteams van de veiligheidsregio's (indien de tijd dat toelaat). Onderling wordt ad hoc afgestemd hoe men in die samenwerking met de veiligheidsregio acteert (sluit iedere waterbeheerder fysiek zelfstandig aan in regionale crisisteams van de veiligheidsregio's, of laat men zich zo nodig en mogelijk (!) 'vertegenwoordigen'). Het streven is zoveel mogelijk een gezamenlijk wateradvies aan de veiligheidsregio('s) voor te leggen.

Voor de afstemming tussen de crisisorganisaties van de waterbeheerders, zijn geen formele werkwijzen en/of procedures vastgesteld¹⁸. In deze afstemming vindt slechts beperkte besluitvorming plaats. Die is veelal gemandateerd aan (de voorzitters van) de crisisteams in de eigen organisatie, dan wel de watergraaf of het dagelijks bestuur als het gaat om de bestuurlijke besluitvorming. Dit betekent dat in bepaalde situaties 'afspraken' uit het gezamenlijke overleg eerst in de eigen organisatie getoetst en zo nodig ter besluitvorming voorgelegd moeten worden.

¹⁸ Een uitzondering hierop is de samenwerking bij 'dreigend hoogwater', waarin samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd in de 'Samenwerkingskaart', zie het Calamiteitenbestrijdingsplan Hoogwater.

Figuur 12: calamiteitenorganisatie in perspectief samenwerking waterkolom. Vanuit de 'reguliere' procesorganisatie is nog steeds op 'werkvloerniveau' zo nodig sprake van horizontale afstemming met partners. De getoonde structuur gaat vooral over de gezamenlijke beeld-, oordeel (advies) en (in beperkte mate) besluitvorming.

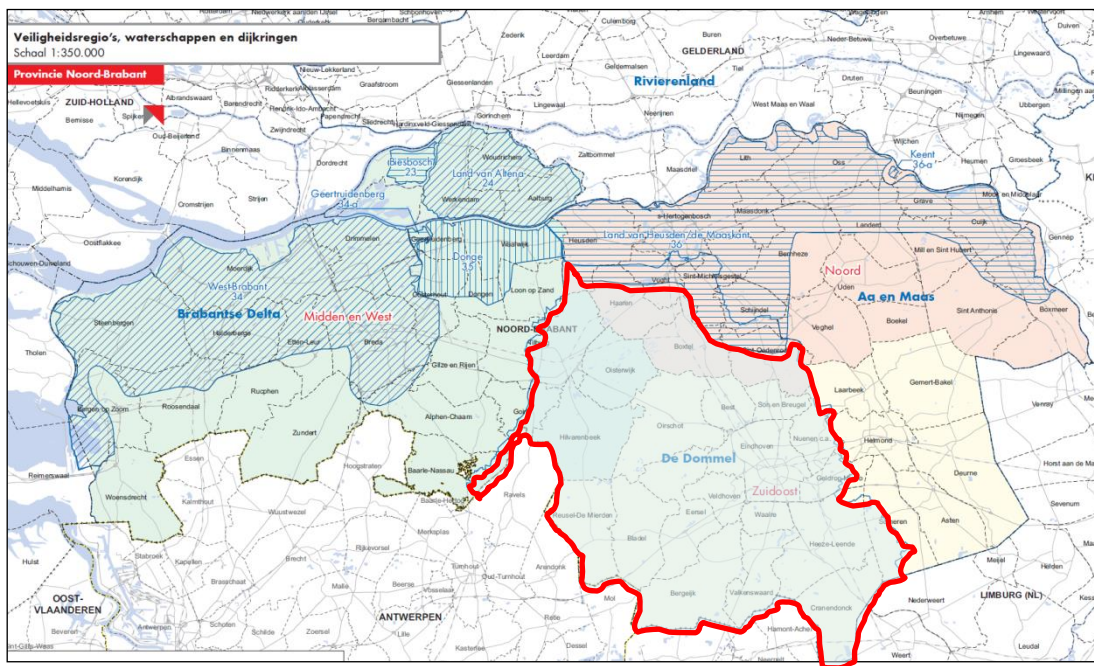
In beginsel zal veelal de meest betrokken waterbeheerder initiatiefnemer voor de eerste afstemming zijn. De teamvoorzitters van de calamiteitenteams binnen het waterschap zijn verantwoordelijk voor deze afstemming en kunnen zich zo nodig daarin laten ondersteunen. Op uitvoerend niveau is ook rechtstreekse afstemming tussen diverse functionarissen mogelijk. Tijdens een calamiteit horen deze verschillende afstemmingslijnen goed gecoördineerd en centraal bijeengebracht te worden op de diverse niveaus.

Opgemerkt moet worden dat de coördinatiestructuur van Rijkswaterstaat bij calamiteiten anders is dan die van de veiligheidsregio's en de waterschappen. Rijkswaterstaat beschikt over een regionaal bestrijdingsteam (operationeel niveau) en een landelijk crisisteam (tactisch en strategisch niveau)¹⁹. In het veld is een Officier van Dienst (weg / water) actief.

¹⁹ Geldt vanaf 1 september 2020. Tot die tijd beschikt Rijkswaterstaat over een regionaal calamiteitenteam en een corporate (landelijk aangestuurd) beleidsteam.

5.5 Samenwerking veiligheidsregio's

Waterschap De Dommel is gelegen in de drie Brabantse veiligheidsregio's: Brabant-Noord, Midden- en West-Brabant en Brabant-Zuidoost. In hoofdstuk 3 is beschreven hoe de veiligheidsregio bij calamiteiten van het waterschap geïnformeerd moet worden.

Figuur 13: rood omrande gebied is beheersgebied Waterschap De Dommel.
Bron: Provincie Noord-Brabant.

5.5.1 Bevoegdheden

Het bestuur van het waterschap is wettelijk verantwoordelijk voor de goede staat van waterstaatswerken. Wanneer de omstandigheden daartoe noodzaken kan de watergraaf op eigen gezag met oog op de veiligheid van waterstaatswerken onmiddellijk (nood)maatregelen treffen op basis van diens noodbevoegdheden.

Zodra afwegingen van waterstaatkundige aard gaan conflicteren met andere maatschappelijke belangen kan de besluitvorming bij een ander bestuursorgaan (gemeente of veiligheidsregio) komen te liggen. Wanneer dat precies is, laat zich op voorhand niet vastleggen.

Indien een watercalamiteit de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van (de organisaties in) de veiligheidsregio('s) raakt en daarbij multidisciplinaire coördinatiebehoefte bestaat, wordt opgeschaald naar de GRIP-structuur. Omgekeerd gebeurt hetzelfde. Het is echter niet zo dat opschaling bij de één per definitie leidt tot (hetzelfde niveau van) opschaling bij de ander. Het opschalen in de GRIP-structuur is de bevoegdheid van de gemeenten / veiligheidsregio. De burgemeester – of ingeval van een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis, de voorzitter van de veiligheidsregio – is belast met het opperbevel in geval van een ramp of ernstige vrees

voor het ontstaan daarvan. Dit opperbevel strekt zich ook uit over de niet-gemeentelijke diensten en bestuursorganen (waaronder de waterschappen), m.a.w. tot alle crisispartners.

Wet veiligheidsregio's

Bevoegdheden burgemeester (opschaling tot en met GRIP 3)

Als de burgemeester de situatie als een ramp beoordeelt, neemt hij het opperbevel in handen en vindt bestrijding plaats conform het Regionaal Crisisplan van de betreffende veiligheidsregio²⁰. De burgemeester geeft de Regionaal Operationeel Leider bevoegdheden om de operatie aan te sturen en is zelf niet/nauwelijks in beeld. Voor wat betreft beleidsmatige beslissingen is de watergraaf, naast voorzitter van het Waterschap Beleidsteam, ook de wateradviseur binnen het Gemeentelijk Beleidsteam (GBT).

Bevoegdheden voorzitter veiligheidsregio (opschaling vanaf GRIP 4)

Als de voorzitter van de betreffende veiligheidsregio de situatie als een ramp²¹ beoordeelt, neemt hij het opperbevel in handen en vindt de bestrijding plaats conform het Regionaal Crisisplan van de betreffende veiligheidsregio. Voor wat betreft beleidsmatige beslissingen is de watergraaf, naast voorzitter van het WBT, ook de wateradviseur binnen het Regionaal Beleidsteam (RBT).

In beginsel zal de watergraaf namens het waterschap in het Gemeentelijk Beleidsteam (GBT) of Regionaal Beleidsteam (RBT) aansluiten. Als de situatie daar aanleiding toe geeft of er is in de eigen organisatie eveneens sprake van een opschaling, dan stemt de watergraaf intern de bestuurlijke rolverdeling voor de beide crisisorganisaties af.

5.5.2 GRIP-structuur

Regionaal (binnen één veiligheidsregio)

GRIP 1 → CoPI

Wanneer behoefte is aan operationele (multi-disciplinaire) coördinatie en leiding op de plaats van het incident, richtend op die activiteiten die vanaf de plaats incident kunnen worden overzien, wordt opgeschaald naar GRIP 1. In de directe nabijheid van het incident wordt dan een Commando Plaats Incident (CoPI) ingericht onder leiding van een Leider CoPI.

GRIP 2 → ROT

Wanneer behoefte is aan operationele (multi-disciplinaire) coördinatie en leiding, waarbij niet alle processen kunnen worden overzien en aangestuurd vanaf de plaats van het incident of er is (nog) geen duidelijk te definiëren plaats incident, wordt er opgeschaald naar GRIP 2. Naast het CoPI wordt er dan een Regionaal Operationeel Team (ROT) ingericht. Het ROT staat onder leiding van de Regionaal Operationeel Leider (ROL) en opereert vanuit het kantoor van de betreffende veiligheidsregio.

²⁰ De burgemeester is ook bij reguliere incidenten (geen GRIP) bevoegd gezag betreft openbare orde en veiligheid. De incidentbestrijding is regulier werk van de hulpdiensten.

²¹ Typering "ramp" (artikel 1 Wet veiligheidsregio's): "Een zwaar ongeval of een andere gebeurtenis waarbij het leven en de gezondheid van veel personen, het milieu of grote materiële belangen in ernstige mate zijn geschaad of worden bedreigd en waarbij een gecoördineerde inzet van diensten of organisaties van verschillende

Tevens biedt het ROT ondersteuning aan het CoPI bijvoorbeeld bij schaarste capaciteit (mensen en middelen).

GRIP 3 → GBT

Wanneer behoefte is aan bestuurlijke coördinatie en leiding in de omstandigheid dat bestuurlijke opgaven voor de burgemeester vragen om ondersteuning door een Gemeentelijk Beleidsteam (GBT), wordt opgeschaald naar GRIP 3. Het gaat om een calamiteit binnen één gemeente, de coördinatie vindt veelal vanuit het gemeentehuis van de betrokken gemeente plaats onder leiding van de burgemeester die het bevoegd gezag is.

GRIP 4 → RBT

Wanneer behoefte is aan bestuurlijke coördinatie en leiding bij een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis of ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, wordt opgeschaald naar GRIP-4. Er wordt opgeschaald naar GRIP-4 en op aangeven van de voorzitter van de veiligheidsregio wordt een Regionaal Beleidsteam (RBT) geformeerd. De voorzitter van de veiligheidsregio is het bevoegd gezag. De burgemeesters van de getroffen gemeenten, o.a. de hoofdofficier van justitie en (indien het waterschap betrokken is) de voorzitter van het waterschap zijn lid van het RBT.

Bovenregionaal (binnen meerdere veiligheidsregio's)

GRIP 5

Er is behoefte aan bestuurlijke coördinatie en leiding bij een ramp of crisis van meer dan plaatselijke betekenis in meerdere regio's of ernstige vrees voor het ontstaan daarvan, waartoe de betrokken voorzitters van de veiligheidsregio's gezamenlijk besluiten omdat het bestuurlijk noodzakelijk wordt gevonden. Deze opschaling vindt op bestuurlijk niveau plaats. De opschaling voorziet in afstemming tussen de betrokken veiligheidsregio's en eventuele externe overheden en partners. Omdat de Wet veiligheidsregio's geen voorziening treft voor het overgaan van het gezag, besluiten de betrokken voorzitters van de veiligheidsregio's gezamenlijk over het coördinerend voorzitterschap.

Landelijk

ICCb / MCCb

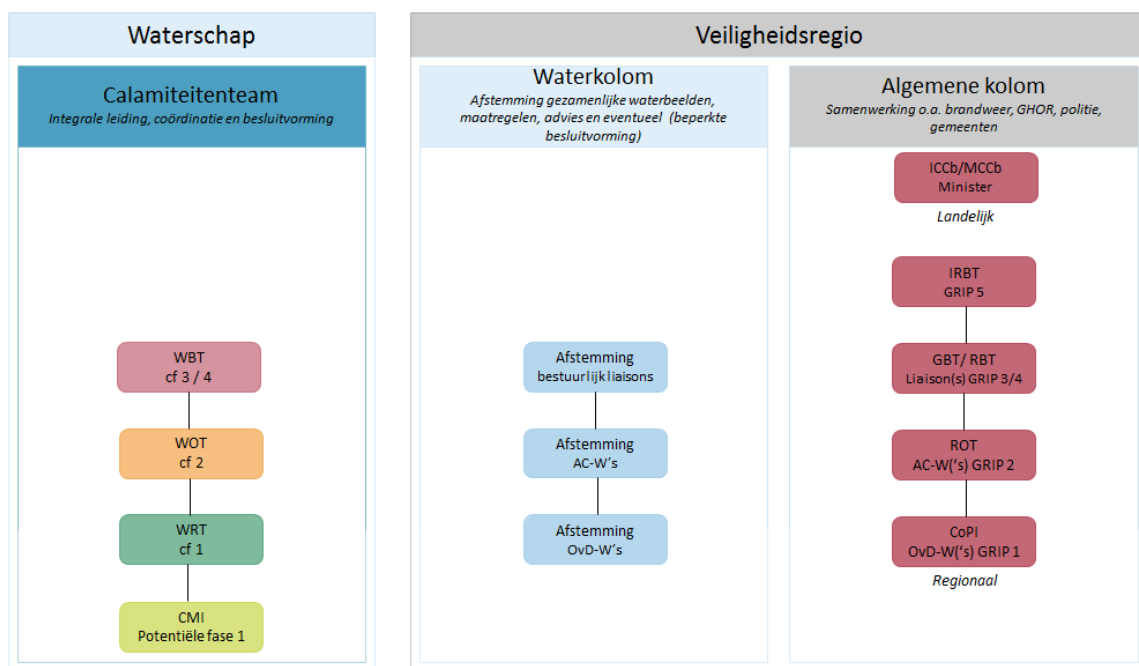
Wanneer het gaat om rampen en crises met een landelijke impact wordt er opgeschaald naar Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb). De minister van Infrastructuur en Waterstaat is eindverantwoordelijk voor de afstemming van de waterstaatkundige maatregelen. Bij een landelijke crisis neemt hij deel aan de MCCb, onder voorzitterschap van de minister van Justitie en Veiligheid of de minister-president. De Directeur-Generaal Rijkswaterstaat is binnen Infrastructuur en Waterstaat portefeuillehouder voor crisisbeheersing. Hij neemt bij een landelijke crisis deel aan de Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCb) van de waterkolom en kan in voorkomende gevallen – als internationale verplichtingen of bovenregionale belangen

dat noodzakelijk maken – aanwijzingen geven aan onder andere de waterschappen. Deze opschaling is niet gekoppeld aan de regionale opschalingen (GRIP).

Waterschap i.r.t. Veiligheidsregio

Per GRIP-opschaling maakt de voorzitter van het op dat moment hoogst opgeschaalde calamiteitenteam van het waterschap (na afstemming met de secretaris-directeur en zo nodig na advies van de adviseur crisisbeheersing) een inschatting van nut- en noodzaak om in de eigen organisatie al dan niet minimaal het opschalingsniveau van de veiligheidsregio('s) te volgen indien er sprake is van een (mogelijk) water gerelateerde calamiteit. Daarnaast kan, afhankelijk van de aard van de calamiteit, op alle GRIP niveaus aansluiting van het waterschap gevraagd worden.

De opschalingsstructuur van de individuele veiligheidsregio's is beschreven in hun Regionale Crisisplannen. Een aantal regio's heeft daarnaast specifieke plannen voor de samenwerking met de waterkolom, bijvoorbeeld Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost met het 'Coördinatieplan vitale infrastructuur, sector Waterkolom'. Navolgende figuur en tabel geven weer hoe de organisatiestructuren van het waterschap en veiligheidsregio zich tot elkaar verhouden en hoe de invulling van functionarissen binnen de regionale crisisorganisatie van de veiligheidsregio's door het waterschap wordt ingevuld.

Figuur 14: calamiteitenorganisatie in perspectief van de samenwerking binnen de waterkolom en met veiligheidsregio's (GRIP). De getoonde structuur gaat vooral over de gezamenlijke beeld-, oordeel en (in beperkte mate) besluitvorming. De landelijke opschaling is niet gekoppeld aan de regionale opschaling.

Indien er geen sprake is van opschaling maar wel multidisciplinair overleg gewenst is, wordt er veelal gesproken over een 'motorkapoverleg', waarbij het waterschap zo nodig kan aansluiten. Het is een wat minder formeel / uitgebreid vormgegeven team. In veel gevallen zal hier in beginsel de Officier van Dienst-Water (OvD-W) aansluiten, maar

ook kunnen individuele medewerkers die op de plaats van het incident aanwezig zijn naar gelang de behoefte aansluiten.

GRIP fase Veiligheidsregio	Team Veiligheidsregio	Liaison waterschap in regionaal team (van veiligheidsregio en/of waterkolom)	Ingevuld door	Opkomstlocatie en streeftijd
-	Motorkap overleg	Meest betrokken medewerker ter plaatse	Meest betrokken medewerker ter plaatse	Incidentlocatie, z.s.m.
1	CoPI	Officier van Dienst Waterschap	Gebiedsbeheerder	Incidentlocatie, 30 min.
2	ROT	Algemeen Commandant Waterschap	Operationeel leider	Kantoor regio, 45 min.
3	GBT	Voorzitter Waterschap (ook wel Rijksheer genoemd)	Watergraaf (loco-watergraaf)	Gemeentehuis, 60 min.
4	RBT	Voorzitter Waterschap (ook wel Rijksheer genoemd)	Watergraaf (loco-watergraaf)	Kantoor regio, 60 min.
5	IRBT	Voorzitter Waterschap (ook wel Rijksheer genoemd)	Watergraaf (loco-watergraaf)	Kantoor regio, 60 min.

Figuur 15: overzicht liaisons waterschap in regionale crisisteams.

In de opschalingsruimtes van de regionale crisisorganisaties van de veiligheidsregio's is voor iedere kolom een zogenaamde sectie beschikbaar, van waaruit de liaisons kunnen opereren. De waterschapliaisons kunnen zo nodig aanvullende waterschapadviseurs meenemen naar de sectie, als dat noodzakelijk is om ter plaatse snel van advies te worden voorzien en acties richting de eigen organisatie uit te kunnen zetten. En voor zover dit past binnen de benodigde capaciteit om de eigen calamiteitenorganisatie te bemensen.

Ook kan hier met andere betrokken waterbeheerders of individuele andere partijen zo nodig onderling worden afgestemd.

5.6 Samenwerking België

Een deel van het beheersgebied van Waterschap De Dommel grenst aan België. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost heeft overeenkomsten getekend met de Belgische provincies Antwerpen en Limburg op het gebied van samenwerking in rampenbestrijding en crisisbeheersing. Ook Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant heeft afspraken gemaakt over samenwerking met de Belgische crisispartners. Het waterschap heeft geen concrete samenwerkingsafspraken voor de calamiteitenorganisaties aan weerszijden van de grens gemaakt.

Nederlandse gemeente	Veiligheidsregio	Grenzend aan Belgische gemeente(n)
Reusel – De Mierden	Brabant-Zuidoost	Ravels, Arendonk en Mol (Provincie Antwerpen)
Bladel	Brabant-Zuidoost	Mol (Provincie Antwerpen)
Bergeijk	Brabant-Zuidoost	Mol (Provincie Antwerpen) en Lommel (Provincie Limburg)
Valkenswaard	Brabant-Zuidoost	Pelt en Hamont-Achel (Provincie Limburg)
Heeze-Leende	Brabant-Zuidoost	Hamont-Achel (Provincie Limburg)
Cranendonck	Brabant-Zuidoost	Hamont-Achel en Bocholt (Provincie Limburg)
Baarle-Nassau	Midden en West-Brabant	Baarle-Hertog (Provincie Antwerpen)
Goirle	Midden en West-Brabant	Ravels (Provincie Antwerpen)
Hilvarenbeek	Midden en West-Brabant	Ravels en Arendonk (Provincie Antwerpen)
Alphen-Chaam	Midden en West-Brabant	Ravels (Provincie Antwerpen)

Figuur 16: overzicht gemeenten in het beheersgebied van Waterschap De Dommel die geografisch grenzen (niet per definitie door een watergang) aan België.

Operationeel niveau

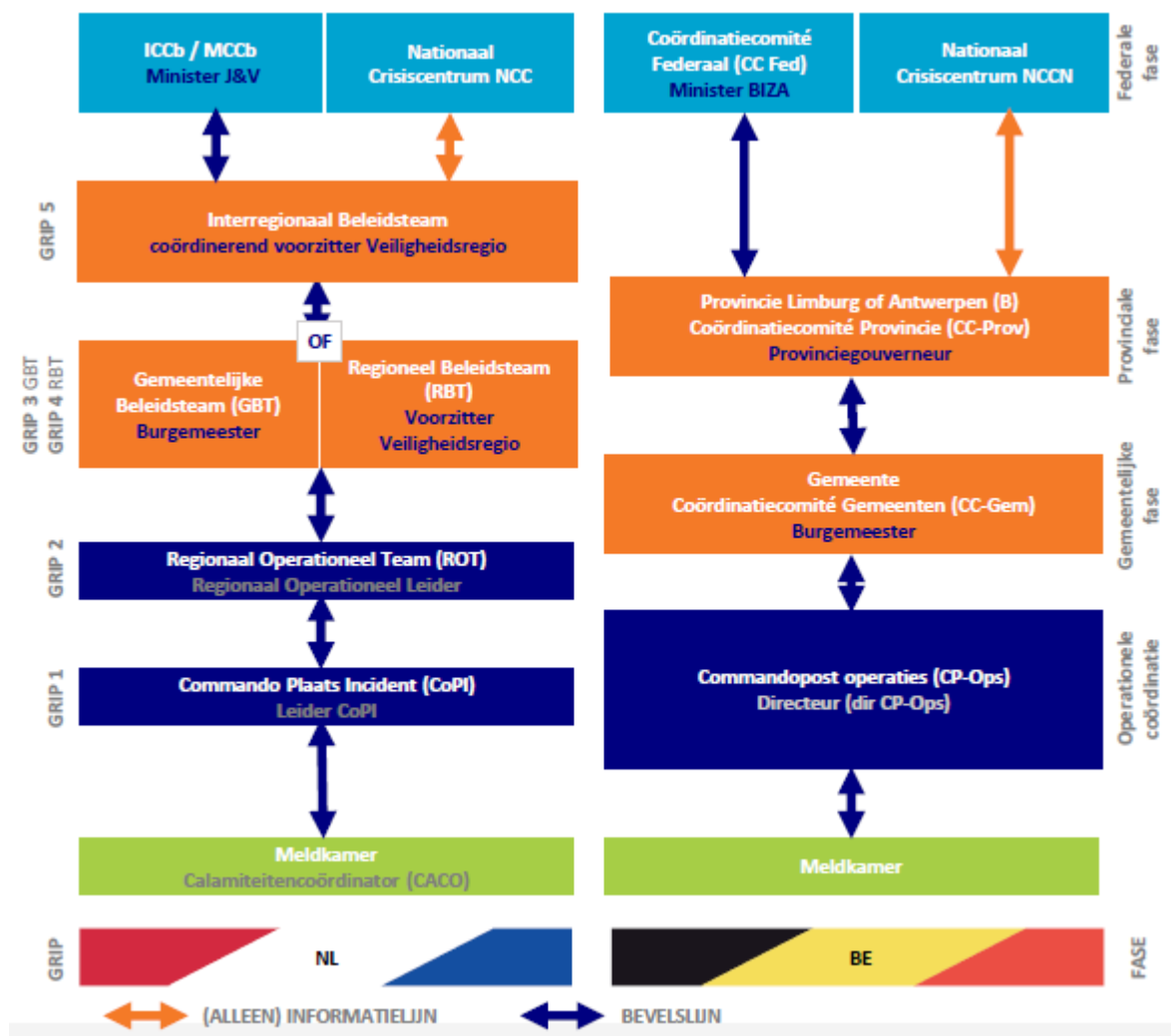
Veiligheidsregio's kennen op operationeel niveau een CoPI en ROT. België kent één team en dat is de Commandopost operaties (CP-Ops). Het CP-Ops richt zich op het brongebied, niet op het effectgebied. Indien nog niet opgeschaald is naar een gemeentelijke fase, dan is het CP-Ops wel verantwoordelijk voor de beleidscoördinatie.

Bestuurlijk niveau

De bestuurlijke coördinatie in geval van een calamiteit gebeurt op gemeentelijk, provinciaal, gewestelijk of federaal niveau. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- De gemeentelijke fase (bevoegdheid burgemeester);
- De provinciale fase (bevoegdheid gouverneur);
- De federale fase (bevoegdheid minister).

In de volgende figuur is de opschalingsstructuur van de Belgische overheden in relatie tot Nederland (veiligheidsregio's) weergegeven. Indien het multidisciplinaire calamiteiten betreft waarbij zowel de Belgische overheden, de veiligheidsregio als het waterschap betrokken zijn, dan zal het waterschap via de regio aansluiten in de crisisbeheersingsorganisatie (op werkvloerniveau blijft rechtstreekse afstemming met de reguliere contacten vanuit de procesorganisatie ook van toepassing).

Figuur 17: overzicht van samenwerking Nederland en België. Bron: Coördinatiekaart Grensoverschrijdende Samenwerking (GROS) VRBZO.

Iedere fase heeft ten behoeve van de bestuurlijke coördinatie een coördinatiecomité waarin vijf disciplines zijn vertegenwoordigd (brandweer, politie, medisch, logistiek en informatie), met het bevoegd gezag als opperbevelhebber. De inrichting van het bestuurlijk niveau in België komt op hoofdlijnen overeen met die van Nederland. Het meest significante verschil is dat indien opgeschaald is naar een provinciale fase en de burgemeesters van de betrokken gemeenten zitting nemen in het Coördinatiecomité Provincie (CC-Prov), het Coördinatiecomité Gemeenten (CC-Gem's) actief blijven. Bij een calamiteit met multidisciplinair karakter (dus niet alleen betrokkenheid waterschap), zal alarmering en informatie uitwisseling in beginsel plaatsvinden via de meldkamers van de betrokken veiligheidsregio en de meldkamers in Hasselt en/of Antwerpen²².

²² Met partijen in de grensstreek met Antwerpen (Waterschappen Brabantse Delta en De Dommel, de provincie Antwerpen, de Vlaamse Milieumaatschappij en de wateringen de Beneden Mark, de Oostelijke Mark en Wuustwezel, zijn in een samenwerkingsovereenkomst op uitvoerend niveau afspraken over onderhoud van grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen gemaakt (ondertekend 29 augustus 2008). Tijdens calamiteiten kunnen deze afspraken mogelijk relevant zijn.

6 Crisismanagementproces ‘Informatiemanagement’

Informatiemanagement is cruciaal bij calamiteitenbestrijding. Daarom wordt bij calamiteiten gewerkt volgens de netcentrische werkwijze. Netcentrisch werken (NCW) zorgt dat alle informatie rondom een calamiteit ten allen tijde beschikbaar is in één actueel en betrouwbaar gedeeld situatiebeeld. Dit leidt tot een snellere en betere beeld-oordeels- en besluitvorming.

6.1 Waterschap

Het situatiebeeld wordt binnen het waterschap ook wel waterbeeld genoemd. Het ondersteunende systeem dat het waterschap gebruikt voor haar netcentrische werkwijze, is het Landelijk Crisis Management Systeem Water (LCMS-W), waarvan het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) beheerder is. Iedere medewerker van het waterschap met een rol in de calamiteitenorganisatie heeft leesrechten in het LCMS-W. Daarnaast hebben een aantal specifieke rollen schrijfrechten, zoals de CMI's, ICO's, coördinatoren van het Adviesteam en Scenarioteam en de crisiscommunicatieadviseurs. Zij kunnen daarmee het LCMS-W van de juiste informatie voorzien die door medewerkers bij hen wordt aangeleverd. Bij Potentiële fase 1 is de CMI verantwoordelijk om LCMS-W te vullen met de juiste informatie, dit beperkt zich tot het zogenaamde ‘meldingenbeeld’. Vanaf fase 1 is per calamiteitenteam één ICO verantwoordelijk voor het vullen van het LCMS-W, deze heeft schrijfrechten voor het systeem. De betrokken deelnemers van de calamiteitenteams leveren tijdig actuele informatie aan bij de ICO. Van belang daarbij is het besef dat het LCMS-W een informatiesysteem is. Het is geen communicatiesysteem. Warm contact tussen betrokkenen op diverse niveaus en in diverse rollen, is essentieel om de informatie in het LCMS-W te kunnen duiden. Het LCMS-W vervangt niet de communicatie.

6.2 Veiligheidsregio

Alle veiligheidsregio's in Nederland werken volgens de netcentrische werkwijze en maken gebruik van het LCMS. De veiligheidsregio's kennen een eigen omgeving in LCMS, evenals de waterschappen (die hebben LCMS-W). Ten behoeve van de calamiteitenbestrijding is het mogelijk om als waterschap de activiteiten van de veiligheidsregio te lezen en deze zo nodig aan een eigen activiteit te koppelen (vice versa voor de veiligheidsregio). Aan de CMI's en ICO's van Waterschap De Dommel zijn deze lees- en koppelrechten ontleend. De liaisons van het waterschap met een rol in de regionale crisisorganisatie van de veiligheidsregio's hebben leesrechten voor de LCMS activiteiten van de veiligheidsregio's, aangezien zij degenen zijn die het waterschap vertegenwoordigen in de regionale crisisteams en dus een belangrijke rol hebben in de wederzijdse informatieoverdracht.

Over de samenwerking in het afstemmen van informatie en het wederzijds gebruik van LCMS-activiteiten zijn afspraken gemaakt met de drie Brabantse veiligheidsregio's (waterschap vertegenwoordigd door adviseur crisisbeheersing).

6.3 Verslaglegging en archivering

Meldingenregistratiesysteem

De registratie van meldingen vindt plaats in TOPdesk. Van daaruit wordt de verdere afhandeling door de procesorganisatie geregistreerd, indien voor de melding uiteindelijk toch geen opschaling plaatsvindt.

Archiveringssysteem

Alle relevante informatie m.b.t. een calamiteit wordt in het digitaal archiveringssysteem gearhiveerd. Gedeeltelijk zullen documenten al tijdens de opschaling hierin verwerkt worden en gedeeltelijk na afschaling (zoals het logboek uit LCMS-W, of documenten die op de netwerkschijf gedurende de opschaling worden verzameld).

Urenregistratie / financiële verplichtingen

In verband met kostenverhaal is het van belang dat betrokken medewerkers hun uren en uitgaven goed vastleggen in respectievelijk het daarvoor geldende tijdregistratie- en ordersysteem. In geval van opschaling worden bij de applicatiebeheerders van deze systemen specifieke codes aangevraagd, zodat een specifieke registratie kan plaatsvinden.

Statusborden

In de calamiteitenruimte op het hoofdkantoor hangen white-boards. Gedurende een calamiteitenoverleg worden daar onderdelen uit de beeld,- oordeel en besluitvorming op 'geplot' om gedurende het overleg de belangrijkste items scherp te houden. Wat er op de borden komt, wordt door een informatiecoördinator (ICO) ook in het LCMS-W opgenomen, zij het dat in dat systeem informatie uitgebreider wordt verwerkt.

Logboeken

Logboeken zijn bedoeld om persoonlijke acties van calamiteitenbestrijders vast te leggen (scherp houden van eigen acties en deadlines, een goede overdracht bij aflossing door een collega, verantwoording achteraf en het kunnen evalueren).

Registratie calamiteitenoverleg

De calamiteitenteams maken gebruik van LCMS-W, waarin alle relevante en actuele informatie continue wordt gedeeld (dus juist ook buiten overleggen van de calamiteitenteams om). De ICO²³ heeft een centrale rol in het vullen van LCMS-W, zowel tijdens als buiten die overleggen om. Op verzoek van de voorzitters van crisisteam / adviesteam kan er zo nodig een aparte verslaglegger (veelal een jurist) opgeroepen worden specifieke verslaglegging, bijvoorbeeld als er bestuurlijke besluitvorming met 'externe werking' plaatsvindt (naast het LCMS-W dat door de ICO wordt bijgehouden).

²³ Bij een Potentiële fase 1 heeft de CMI die centrale rol, vanaf fase 1 gaat dit over naar de ICO van het betreffende team.

7 Crisismanagementproces 'Crisiscommunicatie'

Bij alle calamiteiten is crisiscommunicatie van groot belang, de strategie daarbij is:

- Informatievoorziening: situatiebeschrijving, verloop van ontwikkelingen, genomen maatregelen, procesinformatie en verklaringen;
- Betekenisgeving: duiden/aangeven wat de calamiteit betekent voor betrokkenen, breder perspectief en persoonlijke kant van calamiteit benadrukken;
- Schadebeperking: waarschuwen voor risico's, instructies voor maatregelen al dan niet verplicht en andere aanwijzingen.

Communicatie kent meerdere vormen:

- Directe communicatie naar betrokkenen (dat kunnen zowel interne collega's als crisispartners zijn met een rol in de bestrijding en mogelijk gedupeerden), waarbij zo nodig handelingsperspectieven geboden worden;
- Indirecte communicatie naar 'de omgeving'. Dan gaat het meer over het informeren van burgers, bedrijven, media en dergelijke buiten het 'getroffen gebied', waarbij voorzien wordt in een algehele informatiebehoefte, en getracht wordt om het vertrouwen in het optreden van de organisatie te behouden of herstellen.

Als er sprake is van een (regionale) calamiteit of een ramp, in de zin van de Wet Veiligheidsregio's, is de veiligheidsregio - in het kader van haar verantwoordelijkheid voor de openbare orde en veiligheid - verantwoordelijk voor de crisiscommunicatie met het publiek. Het waterschap zorgt ervoor dat afstemming plaatsvindt met de sectie 'voorlichting/communicatie' van de veiligheidsregio of betrokken gemeente(n) over de eigen communicatie door het waterschap, die lijn blijft immers veelal bestaan. Een gedetailleerde beschrijving van de wijze waarop het waterschap de voorlichting gestalte geeft en op welke wijze de afstemming met de voorlichting van andere organisaties plaatsvindt, is weergegeven in het 'Crisiscommunicatieplan' van het waterschap.

Uitgangspunt bij elke vorm van voorlichting is dat het waterschap zich richt op de waterschaps-aspecten en de overige onderwerpen over laat aan diegenen die daar ook daadwerkelijk over gaan.

Onder bijzondere omstandigheden (ernstige dreiging van gevaar) kan de veiligheidsregio een beroep doen op Omroep Brabant als regionale rampenzender. Uitgangspunt zijn de convenanten die zijn afgesloten tussen Radio Omroep Brabant, de Provincie en de veiligheidsregio. Daarin staat dat het bevoegd gezag (burgemeester of Commissaris van de Koning) in geval van "dreigend gevaar voor de openbare veiligheid of de volksgezondheid of in andere buitengewone omstandigheden" (radio)zendtijd kan claimen. De veiligheidsregio kan de bevolking, naast de regionale rampenzender, ook informeren en waarschuwen met de inzet van de zogenaamde WAS-palen²⁴ en NL-alert.

²⁴ WAS-paal: Waarschuwingss- en Alarmeringssysteem palen

8 Crisismanagementproces ‘Nazorg / nafase’

Als de calamiteit is bestreden (of zich in de laatste fase van de bestrijding bevindt) en de situatie het toelaat, wordt al dan niet fasegewijs afgeschaald naar de reguliere bedrijfsvoering. Dat betekent niet dat daarmee alle activiteiten in het kader van de calamiteitenbestrijding zijn beëindigd. Er dient nog aandacht besteed te worden aan maatregelen die eventueel in de reguliere bedrijfsvoering aandacht vragen, maar ook aan nazorg (vaak gedurende een langere termijn) en de evaluatie van de calamiteit.

8.1 Nazorg en overdracht

Het initiatief voor het starten van de nazorg ligt bij de voorzitter van het hoogst opgeschaalde calamiteitenteam. Deze draagt alle openstaande acties, een overzicht van de teamevaluatie aan het eind van de opschaling en aanbevelingen daaruit via het ‘overdrachtsformulier naar het directieteam (DT)’. Daar vindt besluitvorming plaats en wordt verdere opvolging in de organisatie belegd (supplement ‘Nazorg en evaluatie’). De voorzitter laat zich daarin ondersteunen door een adviseur crisisbeheersing. In overleg met de voorzitters van de overige calamiteitenteams worden ook openstaande acties daarvan in het overdrachtsformulier vastgelegd. Zo nodig wordt bij het opstellen ook al de manager betrokken van het proces waar het zwaartepunt van de nazorgacties liggen. Streven is om de overdracht uiterlijk binnen één week na afschaling richting het DT te laten plaatsvinden. Voor de afhandeling van de nazorg is het noodzakelijk dat alle betrokkenen logboeken en overige documenten (adviezen, foto’s, e-mails en dergelijke) goed bijhouden en registreren. Indien nodig wordt in de overdracht ook de afstemming met partners betrokken zoals gemeenten of veiligheidsregio’s.

8.2 Evaluatie

Elke calamiteit eindigt met een After Action Review (AAR), per team met de betrokken medewerkers. Deze AAR is nog onderdeel van de feitelijke opschaling, uitgangspunt is dat pas wordt afgeschaald als de AAR heeft plaatsgevonden. In de AAR worden tips en tops gedeeld die verwerkt worden in het overdrachtsformulier. In het overdrachtsformulier wordt een voorstel gedaan om al dan niet te evalueren. Indien, op basis van het overdrachtsformulier, door het DT (of zo nodig het bestuur) wordt besloten om de calamiteit nader te evalueren wordt namens het proces Calamiteitenzorg een opdracht verstrekt aan het proces Planning & Control die de evaluatie voor haar rekening neemt. Afhankelijk van de aard en behoefte wordt de scope en het doel van de evaluatie bepaald, een geschikte vorm voor een uitgebreidere evaluatie bepaald en wordt er vervolgens geëvalueerd. Er wordt geen vast evaluatiestramien gehanteerd om flexibel te zijn in wat daadwerkelijk nodig is.

Indien geëvalueerd wordt, is dat in beginsel om te leren. Als er geëvalueerd moet worden om verantwoording af te leggen (richting bestuur of evt. derden zoals inspecties) dan wordt daarvoor een apart evaluatietraject opgezet.

9 Relevante crisispartners

Voor het in beeld brengen van alle belangen en belanghebbenden die betrekking hebben op een calamiteit wordt gedurende de calamiteit op ieder niveau een netwerkanalyse uitgevoerd. Het kan gaan om partners in de bestrijding, om gedupeerden maar ook om overige (bijv. media, belangenorganisaties, lokale samenwerkingsverbanden van bewoners en bedrijven). In de bestuurlijke netwerkkaarten is inzichtelijk gemaakt welke partijen bij welke scenario's een wettelijke taak hebben en hoe die zich tot elkaar verhouden. In de analyse wordt bekeken welke rol een stakeholder heeft, welke bevoegdheid, wat diens belang is en dergelijke. In algemene zin, maar ook specifiek met betrekking tot besluiten die het waterschap neemt of nodig heeft van anderen en bijvoorbeeld consequenties van bepaalde maatregelen voor de stakeholders.

Afhankelijk van de aard en omvang van de calamiteit, kunnen onder anderen de volgende partijen actief zijn in het netwerk waarmee een specifieke samenwerking vereist is of extra aandacht voor nodig is (niet limitatief):

- (Waakvlam)aannemers;
- Belangenverenigingen/groepen;
- Brancheverenigingen
- Brandweer;
- Commissaris van de Koning;
- Departementaal Coördinatiecentrum (DCC) van een specifiek ministerie;
- Drinkwaterbedrijven;
- Energiebedrijven (energieleveranciers en netbeheerders);
- Gemeenschappelijk waterschapslaboratorium AQUON;
- Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD);
- Gemeenten;
- Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR)
- Openbaar Ministerie (OM);
- Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW);
- Inspectie Justitie en Veiligheid (IJV);
- Natuurorganisaties;
- Nationaal Crisis Centrum (NCC);
- Omgevingsdiensten;
- Overheden (waterbeheerders) in België;
- Politie;
- Provincie Noord-Brabant;
- Rijksoverheden (Ministeries van Justitie en Veiligheid en Infrastructuur en Waterstaat);
- Rijkswaterstaat Zuid-Nederland;

- Veiligheidsregio's Brabant-Noord, Midden- en West-Brabant en Brabant-Zuidoost;
- Waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta, Limburg.

9.1 Bijstand door derden

Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC)

Er kan gebruik gemaakt worden van gecoördineerde capaciteit (middelen) van andere overheidsorganisaties. Het aanvragen van deze vorm van steun valt onder de verantwoordelijkheid van de watergraaf. Bij calamiteiten van grotere omvang, kan het LOCC (Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum) verzocht worden een coördinerende taak uit te voeren om tot effectieve verdeling en inzet van middelen te komen.

Defensie

'Militaire steunverlening in het openbaar belang' is steun vanuit de krijgsmacht op grond van de 'Regeling militaire steunverlening in het openbaar belang', voor situaties waarin dat openbaar belang in het geding is. Er is daarbij een aantal zaken van essentieel belang, onder andere:

- De aanvrager is altijd een bestuursorgaan;
- Het is altijd in het kader van het openbaar belang;
- Aan de militaire steunverlening zijn kosten verbonden. Deze komen voor rekening van de aanvrager;
- De operationele leiding berust bij een door de minister van Defensie aangewezen (militaire) commandant (niet bij de aanvrager of het lokaal gezag);
- Er kan niet op een andere wijze invulling worden gegeven aan de aanvraag (bijvoorbeeld middels een opdracht aan civiele marktpartijen);
- De steunverlening is niet afdwingbaar (in tegenstelling tot bijstand).

Militaire steunverlening kan bijvoorbeeld worden aangevraagd in geval van:

- (Nationale) uitputting van reguliere middelen;
- Unieke defensiemiddelen die direct nodig zijn om de calamiteit te bestrijden;
- De directe behoefte aan een grote hoeveelheid eenheden die in een dergelijke omvang niet door andere organisaties (direct) te organiseren valt;
- Aflossing bij langdurige inzet (niet spoedeisend).

De aangeboden diensten zijn opgenomen in de catalogus Nationale Operaties. Het betreffende bestuursorgaan (de watergraaf) vraagt de benodigde middelen aan via de burgemeester of voorzitter van de veiligheidsregio bij de minister van Justitie en Veiligheid (via het LOCC). Dit verzoek zal worden voorgelegd aan het ROT, die de verdere verbinding met het LOCC vormt.

Unie van Waterschappen

De UvW kent een inzetprotocol waarbij waterschappen bereid zijn om bij calamiteiten mensen en middelen in te zetten buiten de eigen beheergrenzen. Indien inzet nodig is van andere waterschappen wordt contact gezocht met het Waterschap Hulp Team (WHT) van de Unie van waterschappen. Er worden afspraken gemaakt over praktische zaken zoals hoeveelheden, aard en locatie van inzet, tijdsduur, transport en dergelijke. Het definitieve besluit over het wel of niet beschikbaar stellen van mensen en/of middelen ligt bij de betreffende waterschappen zelf.

10 Middelen

10.1 Calamiteitenteams

Alarmeringssysteem

Een geautomatiseerd alarmeringssysteem (Smart Respond) ondersteunt de calamiteitenorganisatie bij het alarmeren en informeren van medewerkers. De CMI bedient het systeem. In opdracht van de voorzitters van de calamiteitenteams alarmeert de CMI de benodigde vakgroepen. Bij elke opschaling wordt tevens een informatiebericht verzonden, niet alleen naar de benodigde vakgroepen maar naar alle medewerkers in de calamiteitenorganisatie. Op deze wijze worden alle collega's tegelijkertijd geïnformeerd over de opschaling en worden verwezen naar LCMS-W om de calamiteit te kunnen volgen.

Uitwijkruimte

In het geval dat de calamiteitenteams (en overige ondersteuning) door bijvoorbeeld brand of anderszins niet meer op het hoofdkantoor van het waterschap terecht kunnen, wordt ad hoc een andere ruimte gezocht (bijvoorbeeld andere gebouwen van het waterschap, collega waterschappen of andere overheden). In dit geval dient direct Facility management en ICT te worden ingeschakeld om dit verder te organiseren.

Calamiteitenkasten

Naast calamiteitenruimte 1A5 zijn twee kasten aanwezig, waarin diverse middelen beschikbaar zijn (bijvoorbeeld laptops, papieren versies van de calamiteiten-(bestrijding)plannen, vergaderagenda's, schrijfblokken, kaartmateriaal, en dergelijke). Bij de receptie is de sleutel beschikbaar.

Ibabs / Ipad / tablet

Via Ibabs kunnen alle medewerkers met een Ipad / tablet via de gedeelde folder 'Calamiteitenzorg' alle relevante calamiteitenplannen, -bestrijdingsplannen en overige informatie opvragen, zoals die ook beschikbaar zijn op Spraakwater onder 'weten en regelen'.

Laptops ICO WOT/WBT

Voor het gebruik van LCMS-W bij calamiteiten zijn laptops beschikbaar in de calamiteitenkast nabij 1A5 – 1A6 (sleutel kast verkrijgbaar bij receptie).

Laptops CMI en ICO-WRT

Er zijn specifieke (persoonlijke) calamiteitenlaptops uitgereikt aan de CMI's en ICO's WRT. Deze laptops zijn voorzien van 4G internet.

RSA-sleutel (thuiswerksleutels)

Een groot deel van de medewerkers in de calamiteitenbestrijding beschikt over een zogenaamde 'RSA-sleutel' ('thuiswerksleutels'), waarmee vanaf iedere willekeurige

locatie met een internetverbinding contact gelegd kan worden met het netwerk van Waterschap De Dommel, waarbij medewerkers tevens de beschikking hebben over de software waar zij voor hun functioneren van afhankelijk zijn.

Noodcommunicatievoorziening

Het waterschap beschikt over het zogenaamde noodcommunicatievoorziening (NCV²⁵), die bij uitval van de reguliere telefoonverbindingen beschikbaar blijft. Dit toestel is geplaatst bij de receptie. Daarmee is communicatie naar de belangrijkste crisispartners in de calamiteitenbestrijding geborgd (het gaat om één telefoon- en faxnummer op één toestel).

Gebouwenbeheer

Buiten kantoor tijden is het via alarmering van gebouwenbeheer mogelijk om op zeer korte termijn het hoofdkantoor en daarmee de calamiteitenruimtes beschikbaar te hebben.

Catering

Op de buitenlocaties worden ten tijde van calamiteiten ad hoc afspraken gemaakt met lokale cateraars. De Leider WRT neemt hierin zo nodig het initiatief. Voor de calamiteitenteams op het hoofdkantoor, kan bijstand worden gevraagd aan het proces Facility management om hierin te voorzien.

Facility management

De meeste voorzieningen zijn standaard beschikbaar in de diverse ruimtes. Desondanks kan het wenselijk zijn een aantal voorzieningen ad hoc toe te voegen. Hiervoor kunnen de teams zich richten tot het proces Facility management.

Receptie- en/of KCC bezetting

Bij ernstige calamiteiten is receptiebezetting wenselijk (ontvangst en doorgeleiding bezoekers, aannames telefoon, reproductiewerkzaamheden en dergelijke), gefaciliteerd door het proces Facility management. Indien extra KCC bezetting wenselijk is, valt dat onder verantwoordelijkheid van de manager KCC.

10.2 Veldbestrijding

Voor de technische bestrijdingsmaatregelen in het veld beschikken de reguliere processen over specifieke middelen (noodpompen, zandzakken, oliebooms en dergelijke). Zij voeren daarover ook het eigen beheer. Veelal zijn deze middelen opgeslagen op steunpunten (zoals locaties van loodsen, RWZI's en dergelijke).

²⁵ NCV is in beheer bij KPN.

11 Kwaliteitsborging

De kwaliteit van de calamiteitenorganisatie, zowel de voorbereiding op, als de werkelijke bestrijding zelf en de nazorg, zijn geborgd in het proces Calamiteitenzorg. Dit omvat het geheel aan voorbereidingen op calamiteiten (zoals opleiden, trainen en oefenen, het maken en onderhouden van plannen en het evalueren). Feitelijk wordt hiermee vormgegeven aan de PDCA-cyclus ('Deming cirkel'):

- Plan: opstellen en onderhouden van plannen (calamiteitenplan, bestrijdingsplannen en supplementen), organiseren van specifieke kennis en vaardigheden in relatie tot crisisbeheersing en het organiseren van bereik- en beschikbaarheid (bemensing).
- Do: bestrijden van calamiteiten en het uitvoeren van oefeningen.
- Check: evalueren van calamiteiten en oefeningen en adviseren over gewenste / noodzakelijke verbeteringen.
- Act: aanpassen van plannen en het oefenen.

De procesmanager Calamiteitenzorg is verantwoordelijk voor de regie op de voorbereidende activiteiten ten behoeve van de calamiteitenorganisatie. De voorbereiding op calamiteiten vraagt echter iets van vele processen. Daarom betreft hij hierbij waar nodig de managers van die processen. Hij legt verantwoording af aan de programmadirecteur Calamiteitenzorg. Deze directeur stemt zo nodig op directieniveau af en bewaakt de lijn naar het bestuur. Daarmee is de relatie tussen de ambtelijke en bestuurlijke organisatie geborgd. De procesmanager wordt hierbij ondersteund door:

- Adviseurs crisisbeheersing: belast met de dagelijkse regie op activiteiten (preparatie);
- Een klankbordgroep en managementoverleg Crisisbeheersing: de integraliteit van activiteiten, wordt geborgd (afgestemd) in zowel de klankbordgroep Crisisbeheersing als in het managementgroep Crisisbeheersing, waarin respectievelijk adviseurs en managers van diverse betrokken processen/vakgroepen zitting hebben;
- Het proces Planning en Control dat zo nodig evaluaties en audits kan verzorgen.

Bijlage A Verzendlijst

INTERN:

Voor waterschapsmedewerkers en de leden van het dagelijks bestuur is het calamiteitenplan digitaal ontsloten via het digitaal archiefsysteem, Spraakwater en IBABS.

In de calamiteitenkasten zijn analoge versies opgenomen.

EXTERN:

Voor alle externe relaties, burgers en bedrijven is het calamiteitenplan digitaal ontsloten via www.dommel.nl De partijen in onderstaande tabel worden hierover geïnformeerd.

Algemeen Bestuur van Waterschap De Dommel	Landelijk Operationeel Coördinatie centrum
Brabant Water	Nationaal Crisis Centrum
Defensie Regionaal Militair Commando Zuid	Landelijke coördinatiecommissie overstromingsdreiging
Departementaal Coördinatie Centrum	Provincie Noord-Brabant, CdK
Meldkamer Oost-Brabant	Provincie Noord-Brabant, GS
Meldkamer Zeeland / Midden- en West Brabant	Rijkswaterstaat Zuid-Nederland
Veiligheidsregio Brabant-Noord	Unie van Waterschappen
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost	Waterschap Aa en Maas
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Waterschap Brabantse Delta
Vlaamse Milieumaatschappij (België)	Waterschap Limburg
Watering De Dommelvallei (België)	Waterschapsbedrijf Limburg
Provincie Limburg (België)	
Gemeente 's-Hertogenbosch	Gemeente Hilvarenbeek
Gemeente Alphen-Chaam	Gemeente Laarbeek
Gemeente Baarle-Nassau	Gemeente Loon op Zand
Gemeente Bergeijk	Gemeente Meierijstad
Gemeente Best	Gemeente Nuenen
Gemeente Bladel	Gemeente Oirschot
Gemeente Boxtel	Gemeente Oisterwijk
Gemeente Cranendonck	Gemeente Reusel de Mierden
Gemeente Eersel	Gemeente Sint-Michielsgestel
Gemeente Eindhoven	Gemeente Someren
Gemeente Geldrop-Mierlo	Gemeente Son en Breugel
Gemeente Goirle	Gemeente Tilburg
Gemeente Haaren	Gemeente Valkenswaard
Gemeente Heeze-Leende	Gemeente Veldhoven
Gemeente Helmond	Gemeente Vught
Gemeente Heusden	Gemeente Waalre

Bijlage B Lijst van afkortingen

AAR	After Action Review	ICO WBT	Informatiecoördinator Waterschap Beleid Team
AB	Algemeen Bestuur	ICO WOT	Informatiecoördinator Waterschap Operationeel Team
ABBZ	Algemeen Beleids- en Bestuurlijke Zaken	ICO-WRT	Informatiecoördinator Waterschap Respons Team
AC	Actiecentrum	ICT	Informatie en Communicatie Technologie
AC-W	Algemeen Commandant Waterschap	ISW	Inspectie Sociale zaken en Werkgelegenheid
AIC	Advies- en Informatiecentrum	IJV	Inspectie Justitie en Veiligheid
ARB-er	Ambtenaar Rampen Bestrijding	J&V	Justitie en Veiligheid
AOV-er	Ambtenaar Openbare orde en Veiligheid	KCC	Klant Contact Centrum
CACO	Calamiteiten Coördinator (meldkamer)	LCMS	Landelijk Crisis Management Systeem
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst	LCMS-W	Landelijk Crisis Management Systeem - Water
CBP	Calamiteitenbestrijdingsplan	LOCC	Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum
CC-Gem	Coördinatiecomité gemeente (België)	MCCb	Ministeriële Commissie Crisisbeheersing
CC-Prov	Coördinatiecomité provincie (België)	Mw	Medewerker
CdK	Commissaris van de Koning	NCC	Nationaal Crisis Centrum
CMI	Coördinator Meldingen en Incidenten	NCV	Noodcommunicatievoorziening
CoPI	Commando Plaats Incident	NCW	Netcentrisch Werken
CP	Calamiteitenplan	OM	Openbaar Ministerie
CPI	Coördinator Plaats Incident	OvD-W	Officier van Dienst Waterschap
CP-Ops	Commandopost operaties	PBOB	Proces-, Beeld-, Oordeel- en Besluitvorming
CT	Calamiteitenteam	PCC	Provinciale Coördinatie Centrum
CZ	Calamiteitenzorg	PHO	Portefeuillehouder
DB	Dagelijks bestuur	RBT	Regionaal Beleidsteam
DCC	Departementaal Coördinatie Centrum	RCP	Regionaal Crisisplan
DT	Directieteam	RDO	Regionaal Droogte Overleg
GBT	Gemeentelijk Beleidsteam	ROT	Regionaal Operationeel Team
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening Organisatie in de Regio	RWZI	Rioolwaterzuiveringsinstallatie
GMK	Gemeenschappelijke meldkamer	WBT	Waterschap Beleidsteam
GRIP	Gecoördineerde regionale incident bestrijdingsprocedure	WHT	Waterschap Hulp Team
HAC	Hoofden Actie Centrum	WK	Waterketen
HIN	Hoofd Informatie	WOT	Waterschap Operationeel Team
HON	Hoofd Ondersteuning	WRT	Waterschap Respons Team
IM	Informatiemanager	WS	Watersysteem
IC	Informatiecoördinator (veiligheidsregio)		
ICCb	Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing		